

Uloga strategija zadržavanja partnera u odnosu između crta ličnosti tamne trijade i zadovoljstva vezom kod ljubavnih parova

---

Doležal, Emma

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:347366>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#) / [Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-24**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet u Rijeci
Diplomski studij psihologije

Emma Doležal

**Uloga strategija zadržavanja partnera u odnosu između crta ličnosti tamne trijade i
zadovoljstva vezom kod ljubavnih parova**

Diplomski rad

Rijeka, 2024.

Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet u Rijeci
Diplomski studij psihologije

Emma Doležal

**Uloga strategija zadržavanja partnera u odnosu između crta ličnosti tamne trijade i
zadovoljstva vezom kod ljubavnih parova**

Diplomski rad

Mentorica: dr. sc. Nermina Mehić

Rijeka, 2024.

IZJAVA

Izjavljujem pod punom moralnom odgovornošću da sam diplomski rad izradila samostalno, znanjem stečenim na Odsjeku za psihologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci, služeći se navedenim izvorima podataka i uz stručno vodstvo mentorice dr. sc. Nermine Mehić.

Rijeka, veljača, 2024.

SAŽETAK

Cilj je ovoga istraživanja ispitati medijacijsku ulogu podržavajućih (B-P) i ugrožavajućih (C-I) strategija zadržavanja partnera između crta ličnosti tamne trijade i zadovoljstva vezom kod heteroseksualnih parova koristeći se modelom međuzavisnosti aktora i partnera (engl. *Actor-Partner Interdependence Model*, APIM; Kashy i Kenny, 2000). Tim modelom istraženi su aktorski i partnerski efekti crta ličnosti tamne trijade na zadovoljstvo vezom preko medijacijske uloge dviju domena strategija zadržavanja partnera. U istraživanju je sudjelovalo 187 heteroseksualnih parova. U ovom istraživanju korišteni su sljedeći instrumenti: Prljavih dvanaest, skraćena verzija Inventara zadržavanja partnera i Indeks zadovoljstva vezom. Identificirani su uglavnom aktorski efekti u kontekstu crta ličnosti tamne trijade i upotrebe strategija zadržavanja partnera. Pokazani su negativni aktorski efekti između crta ličnosti tamne trijade i zadovoljstva vezom, kao i negativni aktorski efekti C-I strategija na zadovoljstvo vezom kod obaju spolova. Rezultati pokazuju značajan medijacijski aktorski efekt i kod muškaraca i kod žena između crta ličnosti tamne trijade i zadovoljstva vezom preko korištenja C-I strategija zadržavanja partnera. Posljednje, kod žena je utvrđen pozitivan aktorski medijacijski efekt crta ličnosti tamne trijade i zadovoljstva vezom preko B-P strategija zadržavanja partnera. Od partnerskih efekata značajnim se pokazao efekt crta ličnosti tamne trijade muškaraca na korištenje C-I strategija zadržavanja partnera kod žena te negativan partnerski efekt crta ličnosti tamne trijade muškaraca na zadovoljstvo vezom žena. Objašnjeni su potencijalni razlozi dobivenih rezultata i dani su prijedlozi za buduća istraživanja.

Ključne riječi: crte ličnosti tamne trijade, strategije zadržavanja partnera, zadovoljstvo vezom

SUMMARY

The aim of this research is to examine the mediating role of mate retention strategies in two domains (benefit-provisioning – B-P, and cost-inflicting – C-I) between the Dark Triad personality traits and relationship satisfaction in heterosexual romantic couples, using the Actor-Partner Interdependence Model (APIM; Kenny and Kashy, 2000). A total of 187 heterosexual couples participated in the study. The following instruments were used in this study: the Dirty Dozen, a Short Form of Mate Retention Inventory, and the Relationship Satisfaction Index. Mainly, actor effects were identified in the context of Dark Triad personality traits and the use of mate retention strategies. Negative actor effects were demonstrated between Dark Triad personality traits and relationship satisfaction, as well as negative actor effects of C-I strategies on relationship satisfaction for both genders. Results indicate a significant mediating actor effect for both men and women between Dark Triad personality traits and relationship satisfaction through the use of C-I mate retention strategies. Lastly, a positive actor mediating effect for women was identified between Dark Triad personality traits and relationship satisfaction through B-P mate retention strategies. Among the partner effects, the effect of Dark Triad personality traits in men on the use of C-I mate retention strategies in women was significant, as well as the negative partner effect of Dark Triad personality traits in men on women's relationship satisfaction. Potential reasons for the obtained results are explained, and suggestions for future research are provided.

Keywords: Dark Triad personality traits, mate retention strategies, relationship satisfaction

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Crte ličnosti tamne trijade.....	1
1.1.1. Psihopatija	1
1.1.2. Narcizam	2
1.1.3. Makijavelizam	2
1.2. Crte tamne trijade u kontekstu seksualnosti i ljubavnih veza.....	3
1.3. Crte ličnosti tamne trijade i zadovoljstvo vezom.....	4
1.4. Strategije zadržavanja partnera i tamna trijada	5
1.5. Doprinosa ovoga istraživanja	8
2. METODA	11
2.1. Ispitanici	11
2.2. Mjerni instrumenti.....	11
2.3. Postupak istraživanja	13
2.4. Planirane statističke analize	13
3. REZULTATI	15
3.1. Analiza 1 – Medijacijska uloga C-I strategija zadržavanja partnera u odnosu između crta TT i zadovoljstva vezom.....	17
3.2. Analiza 2 – Medijacijska uloga B-P strategija zadržavanja partnera u odnosu između crta TT i zadovoljstva vezom.....	21
4. RASPRAVA	26
5. ZAKLJUČAK.....	33

1. UVOD

Tijekom istraživanja socijalno averzivnih ličnosti koje su unutar normalnoga raspona funkcioniranja, Paulhus i Williams (2002) zaključili su da se najviše ističu ove tri: psihopatija, narcizam i makijavelizam. Primijetili su da su psihopatija, narcizam i makijavelizam na subkliničkoj razini funkcioniranja konceptualno izrazito slični i empirijski preklapajući te da ih je zbog toga teško mjeriti individualno. Iz toga su razloga psihopatija, narcizam i makijavelizam nazvani tamnom trijadom te se tijekom posljednjih dvaju desetljeća zajedno istražuju. Istraživanja su pokazala da makijavelizam, narcizam i psihopatija dijele zajedničke elemente bešćutnosti i manipulacije (Jones i Figueredo, 2013). Međutim, da bi se izbjeglo pojednostavnjivanje pri razumijevanju tamne trijade, važno ih je poznavati kao odvojene pojmove.

1.1. Crte ličnosti tamne trijade

1.1.1. Psihopatija

Psihopatija kao crta ličnosti obuhvaća međuljudske, afektivne i ponašajne karakteristike kao što su grandioznost, plitke emocije, nedostatak empatije i dosljedno nepoštivanje socijalnih normi (Hare, 1996). Važno je razlikovati povišenost psihopatskih osobina ličnosti od kliničke psihopatije. Osobe u općoj populaciji mogu imati visoke razine psihopatskih osobina, ali ne zadovoljavati kriterije za dijagnozu kliničke psihopatije (Miller i sur., 2001). Osobe s izraženom psihopatijom većinom su dobre u prepoznavanju tuđih emocija, ali same ne osjećaju te iste emocije. To znači da im nedostaje suosjećanje i empatija prema drugima. Unatoč tomu, često prikazuju prividno pozitivne osobine kao što su šarm i uzbudljivost (Hare, 1970). No, iza tih karakteristika krije se povećana impulzivnost, koja ih može učiniti sklonima nasilju. Osim toga, osobe s povišenim psihopatskim osobinama često žude za kontrolom i vrlo su vješte u manipulaciji (Hirstein, 2013).

Psihopatija kao crta ličnosti može se opisati kroz interpersonalne osobine poput grandioznosti i lažljivosti, afektivne osobine kao što je nedostatak kajanja i životni stil koji uključuje impulzivnost i rizično ponašanje. Takve osobe pokazuju nedostatak zabrinutosti za posljedice svojega ponašanja dokle god ono rezultira osobnom koristi ili trenutnim zadovoljstvom. Također, imaju manje moralne osjetljivosti te će se češće nemoralno ponašati ili poticati

nemoralno ponašanje nego nepsihopatske osobe (Forth i sur., 2022; Ritchie i Forth, 2016) jer ih jednostavno ne zanima utjecaj njihova ponašanja na druge ljude.

1.1.2. Narcizam

Karakteristike narcizma kao crte ličnosti uključuju sklonost prema preuveličavanju vlastite vrijednosti, ambicioznost, želju za dominacijom i želju za pozornošću drugih. S narcizmom se povezuju i osjećaji superiornosti, manjak empatije te dobro razumijevanje tuđih potreba i osjećaja, što dovodi do iskorištavanja drugih za postizanje vlastitih ciljeva. Narcizam se često povezuje s osjećajem grandioznosti i preuveličavanjem vlastitih postignuća, sposobnosti ili uspjeha te osjećajem prava na poseban tretman (American Psychiatric Association, 2022). Određena je razina narcizma prisutna kod većine ljudi. Međutim, kad je ta razina znatno izraženijega stupnja, može utjecati na međuljudske odnose i sposobnost funkcioniranja u društvu. Osobe s povišenim osobinama narcizma često nisu topli ni brižni partneri. Na početku veze idealiziraju svoje partnere, ali kad primijete mane, znaju razviti osjećaje prijezira (Masterson, 1988). Često smatraju da imaju bolje alternative za ljubavne partnere od ostalih ljudi, pa su manje posvećeni svojim vezama (Campbell i Foster, 2002). Osobe s povišenom crtom ličnosti narcizma sklonije su osvetoljubivosti i kontrolirajućim pristupima drugima (Cheek i sur., 2018).

1.1.3. Makijavelizam

Prema Christie i Geis (1970) makijavelizam je crta ličnosti koja obuhvaća tri ključna faktora: amoralnost, manipulativne sklonosti i ciničan svjetonazor. Jones i Paulhus (2011) dodaju još i strateško razmišljanje, planiranje i stvaranje koalicija. Više ga obilježava sklonost varanju i prijetvorno ponašanje i razmišljanje nego nasilni postupci i ponašanja. Pojedinci s izraženim makijavelizmom praktični su i odabiru strategije koje daju željene rezultate. Ako je potrebno, bez oklijevanja će se koristiti manipulativnim taktikama za postizanje vlastitih ciljeva (Jones, 2020). Slično vrijedi i za nasilje. Međutim, nisu dispozicijski agresivni ili nasilni (Jones i Neria, 2015) i nije vjerojatno da će djelovati agresivno ako znaju da će im to donijeti dugoročne troškove (Jones, 2014; Jones i de Roos, 2017). Makijavelisti vjeruju da ljudi imaju iste sklonosti prema pohlepi kao i oni sami. Oni pretpostavljaju da drugi ljudi žele oduzeti ili iskoristiti ono što oni imaju te da će drugi pokušati manipulirati njima (Jones i Mueller, 2022). Zbog toga makijavelisti smatraju da svatko nastoji ostvariti vlastite želje, te da će, kao i oni, poduzeti sve potrebno da ostvari svoje

ciljeve. Osobe s povišenim osobinama makijavelizma imaju visoku razinu prilagođenosti okolini (Bereczkei, 2015).

1.2. Crte tamne trijade u kontekstu seksualnosti i ljubavnih veza

Neki evolucijski psiholozi usredotočili su se na seksualno ponašanje osoba s izraženim crtama tamne trijade kako bi tamnu trijadu protumačili kao skup adaptivnih strategija. Na primjer, Jonason i sur. (2009) ispitivali su strategije uparivanja povezane sa svakom od ovih mračnih ličnosti i utvrdili da bi sve tri mogle biti povezane s izrabljivačkim seksualnim stilom. Primijetili su da su osobe s izraženijim osobinama tamne trijade, posebno muškarci, imali veću sklonost prema kratkotrajnoj vezi i većem broju seksualnih partnera. Iako su veze koje uključuju osobe s izraženim osobinama tamne trijade često povezivane s negativnim ljubavnim ishodima, istraživanja upućuju na to da takvi pojedinci i dalje stupaju u dugoročne ljubavne odnose. U tom kontekstu također imaju tendenciju birati partnere koji isto tako pokazuju karakteristike tamne trijade (Schmitt i sur., 2017). Iako su te osobine često povezane s negativnim međuljudskim ponašanjem, to ne isključuje činjenicu da takvi pojedinci prepoznaju prednosti koje donose dugotrajne veze, uključujući emocionalnu podršku, društvo, financijsku stabilnost ili društveni status.

Iako se karakteristike tamne trijade često povezuju s kratkoročnim i izrabljivačkim seksualnim obrascima (Jonason i sur., 2009), društvene norme često potiču monogamiju kao prihvatljiv oblik veze (Kanazawa i Still, 1999). Osobe s naglašenim osobinama tamne trijade ulaze u dugoročne veze iz različitih razloga i motivacija. Na primjer, osobe s izraženim makijavelizmom često ne doživljavaju svoje veze kao zadovoljavajuće, no ulaze u dugoročne veze kako bi imale priliku manipulirati partnerima u svoju korist ili kako bi se pridržavale društvenih normi (Brewer i Abell, 2015). Osobe s visokim stupnjem narcizma mogu imati poteškoća u održavanju dugoročnih veza, no ako se njihove osnovne potrebe zadovolje, mogu ostvariti zadovoljavajuće veze, posebno ako partneri ispunjavaju njihove visoke standarde, kao što su fizička privlačnost i uspješnost (Foster i Brunell, 2018).

Osobe s izraženim osobinama tamne trijade privlače partnere koji, u početku, mogu pokazivati šarmantne osobine ili ponašanja povezana s karakteristikama tamne trijade. Na primjer, osobe s visokim stupnjem narcizma mogu emitirati samopouzdanje, šarm i povišeni osjećaj vlastite vrijednosti, što može privući druge u početnim fazama veze. S druge strane, osobe s osobinama

psihopatije mogu manifestirati površinski šarm i karizmu, što može biti zavodljivo, a koristi im i njihova sposobnost manipulacije drugima. Osobe s povišenim crtama ličnosti makijavelizma mogu demonstrirati vještine uvjeravanja kako bi privukle potencijalne partnere, uz pomoć svoje sposobnosti strateškoga razmišljanja (Liebers i Schramm, 2022).

1.3. Crte ličnosti tamne trijade i zadovoljstvo vezom

Patološko laganje, manipuliranje, bezosjećajnost, izostanak empatije, seksualno iskorištavanje i brojna druga antisocijalna ponašanja koja obilježavaju crte ličnosti tamne trijade mogu uzrokovati partnerovo negodovanje i nezadovoljstvo u vezi (Kardum i sur., 2019; Smith i sur., 2014), ugrožavajući tako dugoročni uspjeh veze. S vremenom negativni aspekti ovih osobina, poput manipulativnosti, nedostatka empatije i fokusa na vlastiti interes, postaju očitiji i doprinose poteškoćama u povjerenju, emocionalnoj intimnosti te negativno utječu na ukupno zadovoljstvo vezom (Decuyper i sur., 2012; Goodboy i Myers, 2010). Muškarci i žene u vezama i brakovima izvijestili su o manjem zadovoljstvu vezom kad su i oni i njihovi partneri imali nisku savjesnost, što je jedna od ključnih karakteristika tamne trijade (Decuyper i sur., 2012). Ta je osobina povezana s negativnim ishodom u ljubavnim odnosima (Austin i sur., 2007). Dakle, možemo zaključiti da je zadovoljstvo vezom sniženo kada oba partnera uključena u vezu imaju izražene osobine tamne trijade.

Za odnose između partnera u vezi psihopatija se često pokazuje kao najštetnija od triju osobina ličnosti tamne trijade. Psihopatija je pozitivno predviđala iskorištavajuće i kratkotrajno uparivanje (Jonason i sur., 2009), kao i učestalost i uspjeh u preotimanju partnera (Kardum i sur., 2015) te promiskuitet (Ali i Chamorro-Premuzic, 2010). Psihopatske osobine također su objašnjavale značajnu varijancu ukupne kvalitete odnosa, predanosti, zadovoljstva i povjerenja u ljubavnim vezama kod muškaraca i žena u negativnom smislu (Love i Holder, 2014). Sve to sugerira negativnu povezanost psihopatije i zadovoljstva u vezi.

Žene s višom razinom makijavelizma pokazuju niže razine zadovoljstva vezom te svoje partnere smatraju manje pouzdanima, manje vjeruju u svoje partnere i manje su spremne ustrajati u vezi od onih s niskom razinom makijavelizma (Brewer i Abell, 2017). U dugoročnim vezama osobe s izraženim makijavelizmom relativno su nezadovoljne, a taj se osjećaj nezadovoljstva s vremenom povećava, pri čemu je taj učinak jači kod muškaraca nego kod žena (Ye i sur., 2016).

Goetz i Meyer (2018) testirali su hipotezu da postoji negativna veza između tamne trijade i zadovoljstva u vezi. Pronašli su neizravnu, negativnu vezu između tamne trijade i zadovoljstva u vezi, što je bilo posredovano razlikama u vrijednosti između trenutnoga partnera i potencijalnih partnera. Osobe s izraženim karakteristikama tamne trijade imaju tendenciju percipirati višu partnersku vrijednost kod alternativnih partnera nego kod trenutnih, što rezultira smanjenjem zadovoljstva u vezi. Osim toga, ova percepcija također može potaknuti veću motivaciju za prekid veze ili uključivanje u izvanpartnerske ljubavne aktivnosti.

Ukratko, osobe s izraženim karakteristikama tamne trijade, zbog nedostatka empatije i slabih vještina razumijevanja tuđih emocija i uzroka tih emocija, često će percipirati da ne dobivaju od svojih partnera ono na što su navikli. To može rezultirati osjećajem nezadovoljstva u vezi. Osim toga, istraživanja pokazuju da osobe s povišenim osobinama tamne trijade imaju veću sklonost ka promiskuitetnom ponašanju, a sve su tri crte tamne trijade povezane s izraženijom tendencijom prema nevjeri u trenutačnoj ili prethodnoj vezi (Jones i Weiser, 2014). Uz ostale brojne negativne karakteristike ličnosti tamne trijade nevjera ili ponašanja koja sugeriraju na moguću nevjeru zasigurno mogu smanjiti zadovoljstvo u vezi partnera osoba s izraženim karakteristikama tamne trijade.

1.4. Strategije zadržavanja partnera i tamna trijada

Cilj strategija zadržavanja partnera je zadržavanje partnerovih reproduktivnih resursa za sebe. Buss (1988) je sastavio originalnu taksonomiju strategija zadržavanja partnera koja se sastojala od 104 specifična ponašanja te je bila organizirana u 19 hijerarhijski nadređenih strategija (npr. izazivanje ljubomore ili emocionalna manipulacija), pet kategorija (izravno čuvanje, intraseksualni negativni poticaji, interseksualni negativni poticaji, javni signali posjedovanja i pozitivni poticaji), dvije domene (interseksualna manipulacija – usmjerena prema partneru i intraseksualna manipulacija – usmjerena prema istospolnim potencijalnim rivalima) i sveukupno zadržavanje partnera. Međutim, Miner i sur. (2009) predlažu zamjenu interseksualnih i intraseksualnih manipulativnih domena dvjema novim domenama: ugrožavajuća ponašanja (engl. *cost-inflicting behaviours* ili C-I B) i podržavajuća ponašanja (engl. *benefit-provisioning behaviours* ili B-P B). To objašnjavaju zaključkom da zadržavanje partnera ovisi o tome je li riječ o ponašanju koje smanjuje partnerovo zadovoljstvo vezom ili o ponašanju koje zadovoljstvo vezom povećava.

Osobine tamne trijade predviđaju prethodno iskustvo nevjere, namjere da se osobe s izraženim osobinama tamne trijade upuste u nevjeru i percipiranu podložnost partnerovoj nevjeri (Brewer i sur., 2015). Svojim osobinama i ponašanjima osobe s izraženim osobinama tamne trijade često stvaraju efekt veće potrebe da i njihov partner ili partnerica počne primjenjivati strategije zadržavanja partnera. Drugim riječima, crte ličnosti tamne trijade partnera mogu biti rizik od potencijalne nevjere zbog čega možemo očekivati partnerske efekte na strategije zadržavanja partnera.

Prethodna istraživanja upućuju na vezu između vlastitih crta tamne trijade i korištenja strategija zadržavanja partnera. Među istraživanjima koja su proučavala povezanost tamne trijade sa samo nekima od strategija zadržavanja partnera je istraživanje Jonasona i sur. (2010), koji su istaknuli da je tamna trijada povezana s emocionalnom manipulacijom, poticanjem ljubomore i verbalnim iskazivanjem posjedovanja partnera. U drugim istraživanjima psihopatija se pokazala jedinstvenim prediktorom nasilja prema partneru (Kiire, 2017) i induciranja ljubomore (Massar i sur., 2017). Istraživanja upućuju na to da osobe s povišenim osobinama makijavelizma imaju tendenciju čuvanja partnera te natjecanja s istospolnim rivalima (Brewer i Abell, 2015), a osobine osoba s povišenim narcizmom povezane su s rivalstvom i strateškom ljubomorom kao strategijama zadržavanja partnera (Tortoriello i sur., 2017).

Vrlo mali broj studija analizira povezanost svih triju crta tamne trijade s ponašanjima zadržavanja partnera iz spomenute taksonomije strategija zadržavanja partnera. Jedno je od tih istraživanje koje su proveli Chegeni i sur. (2018), a čiji je cilj bio ispitati odnos tamne trijade i ponašanja povezanih sa zadržavanjem partnera u iranskih oženjenih pojedinaca. Prema njima, muškarci postižu znatno više rezultate u domenama zadržavanja partnera. Sve tri crte tamne trijade bile su u pozitivnoj korelaciji s ugrožavajućim i podržavajućim ponašanjima te s ukupnim zadržavanjem partnera. S obzirom na to zaključujemo da se pojedinci s izraženim osobinama tamne trijade koriste strategijama zadržavanja partnera kako bi spriječili prekid odnosa.

Jones i De Roos (2017) sugeriraju da je među osobinama tamne trijade makijavelizam posebno povezan s fleksibilnošću. Osobe s visokim stupnjem makijavelizma koriste se agresivnim i kratkoročnim taktikama zadržavanja partnera samo ako te taktike ne narušavaju njihove dugoročne ciljeve. Manje je vjerojatno da će se koristiti negativnim strategijama zadržavanja partnera u dugotrajnim vezama u usporedbi s kratkotrajnima. Osim toga, ističu da je visoka psihopatija najbolji prediktor upotrebe negativnih taktika zadržavanja partnera u trenutnim

vezama, dok narcizam ima slabu pozitivnu korelaciju s javnim pokazivanjem posjedovanja partnera.

Kardum i sur. (2019) ističu važnost uključivanja oba partnera u istraživanja povezanosti tamne trijade i aspekata ljubavnih veza te je njihovo istraživanje jedno od rijetkih koje je to učinilo u kontekstu strategija zadržavanja partnera. To je važno jer u međuljudskim odnosima, posebno ljubavnim, ishodi u vezi pojedinca često su pod utjecajem osobnosti partnera – primjerice, prema Goetzu i Meyeru (2018) povišen rezultat pojedinaca na tamnoj trijadi povezan je sa smanjenim zadovoljstvom vezom partnera. Iz toga je razloga važno ispitati perspektive oba partnera kako bi se produbilo razumijevanje odnosa u koji su uključene osobe s crtama ličnosti tamne trijade i njihovi partneri.

Kardum i sur. (2019), koristeći se modelom međuzavisnosti aktora i partnera (engl. *Actor-Partner Interdependence Model*, APIM; Kashy i Kenny, 2000), istražili su efekt osobina tamne trijade na dvije domene zadržavanja partnera: C-I B i B-P B, kao i ukupno zadržavanje partnera (OMR) na 100 heteroseksualnih ljubavnih parova. Pokazalo se da su aktorski efekti osobina tamne trijade na zadržavanje partnera jači kod muškaraca, odnosno da izraženost crta ličnosti tamne trijade kod muškaraca bolje predviđa više korištenje strategija zadržavanja partnera nego kod žena. Što se tiče partnerskih efekata, muškarci s osobinama tamne trijade češće izazivaju ponašanja zadržavanja partnera kod žena nego što žene s izraženim osobinama tamne trijade izazivaju ponašanja zadržavanja partnera kod muškaraca. Psihopatija pokazuje najjače aktorske i partnerske efekte na ponašanja zadržavanja partnera, to jest u usporedbi s osobama s izraženim narcizmom ili makijavelizmom, osobe s izraženim osobinama psihopatije se najviše koriste strategijama zadržavanja partnera i izazivaju korištenje istih kod svojih partnera. Osobine tamne trijade, posebno kod muškaraca, u njihovom istraživanju, imale su jače partnerske efekte na C-I B nego na domenu B-P B. Drugim riječima, osobe s povišenim crtama ličnosti tamne trijade kod svojih su partnera, posebice kod muškaraca s izraženim crtama ličnosti tamne trijade, više izazivale korištenje C-I strategije zadržavanja partnera nego B-P strategije.

Ukratko, nalazi upućuju na to da osobe s povišenim osobinama tamne trijade imaju veću vjerojatnost da će se upustiti u nevjeru (Jones i Weiser, 2014) i da će se koristiti manipulativnim strategijama kako bi zadržale partnera (Jonason i sur., 2010). Tamna trijada povezana je s korištenjem strategija zadržavanja partnera i induciranjem korištenja istih kod svojih partnera, ali

se osobe s crtama ličnosti tamne trijade razlikuju po tome koje strategije najčešće upotrebljavaju (Brewer i Abell, 2015; Kiire, 2017; Massar i sur., 2017; Tortoriello i sur., 2017).

Pretpostavlja se da su strategije zadržavanja partnera medijator između tamne trijade i zadovoljstva vezom iz više razloga. Prvo, osobe s povišenim osobinama tamne trijade često privlače sebi slične partnere (Schmitt i sur., 2017). Kad oba partnera uključena u vezu imaju izražene osobine tamne trijade, mogu se očekivati sličnosti u njihovim osobinama i ponašanjima, pa tako i strategijama zadržavanja partnera kojima se koriste. To može stvoriti začarani krug, gdje slične osobine i/ili strategije kojima se koriste otežavaju međusobno razumijevanje i stvaraju više konflikata, što negativno utječe na zadovoljstvo u vezi (Decuyper i sur., 2012). Nadalje, osobe s povišenim osobinama tamne trijade se često koriste emocionalno manipulativnim strategijama kako bi zadržale partnera (Kardum i sur., 2019). Ove strategije mogu izazvati osjećaj nelagode, neiskrenosti i narušiti povjerenje u vezi. Kad su oba partnera sklona koristiti se takvim strategijama, to može stvoriti nesigurnost i nezadovoljstvo, što negativno utječe na ukupno zadovoljstvo vezom.

Konačno, naglasak na uključivanju oba partnera u istraživanjima je ključan za dublje razumijevanje interpersonalnih odnosa koji su pod utjecajem osobina tamne trijade. Razlog tome je što osobine tamne trijade kod jednoga partnera mogu utjecati na zadovoljstvo i strategije zadržavanja partnera kod drugoga partnera (Kardum i sur., 2019).

1.5. Doprinos ovoga istraživanja

Koliko je poznato, do danas još nitko nije istraživao povezanost osobina tamne trijade sa strategijama zadržavanja partnera i zadovoljstvom vezom. Kardum i sur. (2019) u svojem istraživanju tamne trijade i strategija zadržavanja partnera navode kako bi bilo korisno u budućim istraživanjima dodati i varijablu zadovoljstva vezom. Objektivno negativne karakteristike osobina tamne trijade i povećano korištenje strategija zadržavanja partnera s obje strane vrlo lako može utjecati na zadovoljstvo vezom oba partnera. S obzirom na to važno je uključiti oba partnera u istraživanje medijacije strategija zadržavanja partnera u odnosu između osobina tamne trijade i zadovoljstva vezom.

Vodeći se istraživanjem Karduma i sur. (2019), u ovoj se studiji također koristi model međuzavisnosti aktora i partnera (APIM), uz obrazloženje da su rezultati parova najčešće međuovisni. Ovaj model omogućuje istraživanje efekta crta ličnosti tamne trijade na strategije

zadržavanja partnera i zadovoljstvo njihovom vezom, uz istodobno proučavanje i aktorskih i partnerskih efekata, uzimajući u obzir da su rezultati parova međusobno zavisni (Cook i Kenny, 2005; Kenny i Ledermann, 2010). U ovome istraživanju crta ličnosti tamne trijade analizirati će se kao cjelina, a ne zasebno. Prema autorima Vaughan i sur. (2019) može se koristiti i ukupan i pojedinačni rezultat crta ličnosti tamne trijade. Ovaj pristup usklađen je s prethodnim istraživačkim metodologijama (Jonason i Webster, 2010) i ima za cilj pružiti sveobuhvatno razumijevanje kombiniranoga efekta crta ličnosti tamne trijade na zadovoljstvo vezom uz medijacijsku ulogu strategija zadržavanja partnera. Model istraživanja je prikazan u Slici 1.

Cilj:

Cilj je ovoga istraživanja ispitati medijacijsku ulogu strategija zadržavanja partnera u odnosu između crta ličnosti tamne trijade i zadovoljstva vezom kod heteroseksualnih parova.

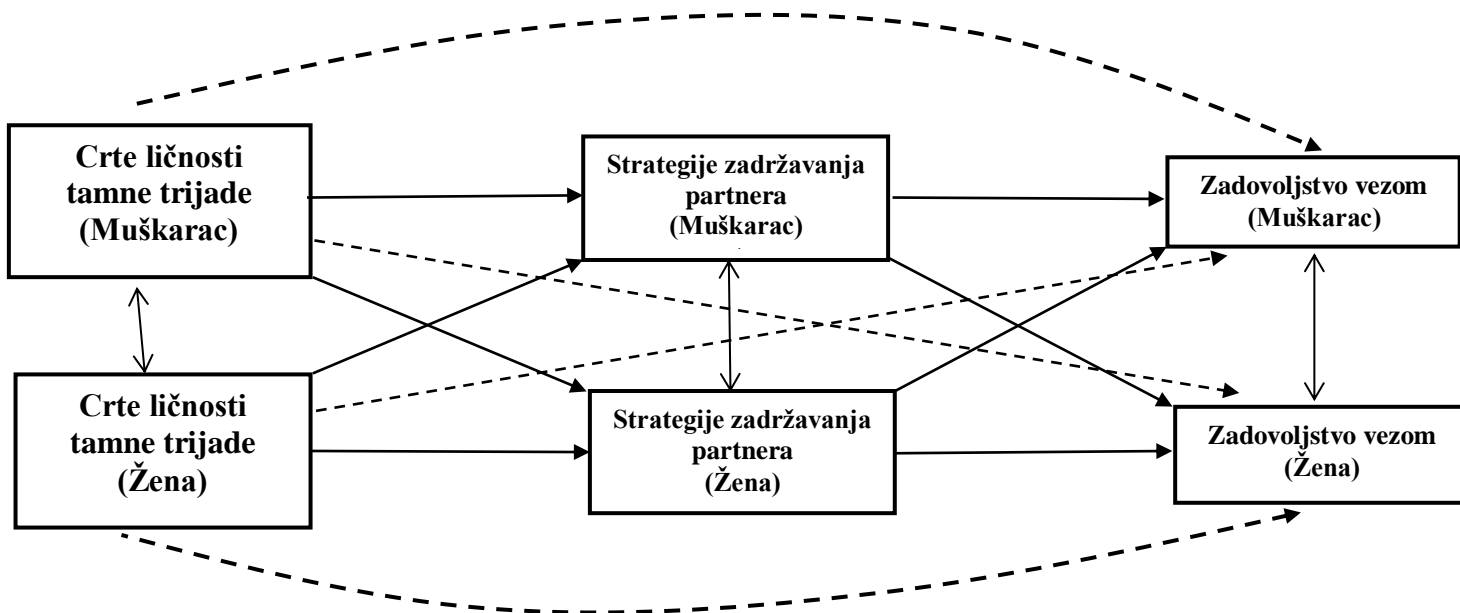
Problem:

Ispitati jesu li strategije zadržavanja partnera medijator aktorskih i partnerskih efekata crta ličnosti tamne trijade (psihopatije, makijavelizma i narcizma) na zadovoljstvo vezom kod ljubavnih parova.

Hipoteze:

1. Očekuje se pozitivan aktorski i partnerski efekt crta ličnosti tamne trijade na strategije zadržavanja partnera.
2. Očekuje se negativan aktorski i partnerski efekt crta ličnosti tamne trijade na zadovoljstvo vezom.
3. Očekuje se negativan aktorski i partnerski efekt ugrožavajućih strategija na zadovoljstvo vezom.
4. Očekuje se pozitivan aktorski i partnerski efekt podržavajućih strategija na zadovoljstvo vezom.
5. Očekuje se da će strategije zadržavanja partnera biti djelomičan medijator u odnosu između vlastitih i partnerovih crta ličnosti tamne trijade i zadovoljstva vezom.

Slika 1. APIM medijacijski model u kojem su crte tamne trijade prediktorska varijabla, strategije zadržavanja partnera (C-I i B-P) medijatorska varijabla, a zadovoljstvo vezom kriterijska varijabla.

2. METODA

2.1. Ispitanici

U istraživanju je sudjelovalo 187 heteroseksualnih parova koji su prikupljeni metodom snježne grude. Kako bi bili uključeni u istraživanje, parovi su morali biti u vezi najmanje godinu dana. Muškarci i žene uključeni u istraživanje imali su dobni raspon od 18 do 35 godina. Prosječna dob muškaraca iznosila je 24.91 godinu ($SD = 3.62$), dok je prosječna dob žena bila 23.00 godine ($SD = 3.29$). Većina muškaraca (62.4%) radila je puno radno vrijeme, dok većina žena (55.6%) nije bila zaposlena, već se identificirala kao „učenica/studentica/stažistica”. Većina muškaraca (67.4%) i žena (60.4%) imala je završenu srednju školu. Većina parova (84.5%) nije bila u braku. Od tih parova njih je 36.9% živjelo zajedno, u prosjeku 32.24 mjeseca ($SD = 29.96$). Nadalje, većina parova (89.3%) nije imala djecu, dok je 7.5% imalo jedno dijete, a 3.2% imalo je dvoje djece. Prosječno trajanje ljubavne veze iznosilo je 53.88 mjeseci ($SD = 35.52$).

2.2. Mjerni instrumenti

Istraživanje je bilo dio većega projekta, zbog čega su ispitanici ispunili više upitnika, ali za potrebe ovoga diplomskog rada analizirani su podaci dobiveni iz upitnika o tamnoj trijadi, zadržavanju partnera i zadovoljstvu vezom.

Crte ličnosti tamne trijade:

Prljavih dvanaest (engl. *Dirty dozen*) (Jonason i Webster, 2010), upitnik namijenjen mjerenju tamne trijade, sastoji se od 12 čestica za samoprocjenu. Od ispitanika se traži da ocijene koliko se slažu (1 = Uopće se ne slažem, 7 = U potpunosti se slažem) s izjavama kao što su: „Sklon sam manipulirati drugima kako bi bilo po mome” (makijavelizam), „Često ne osjećam grižnju savjesti” (psihopatija) i „Sklon sam željeti da mi se drugi dive,” (narcizam). Zbroj rezultata čestica namijenjenih za svaku od triju crta tamne trijade čini rezultat za tu crtu tamne trijade. Pouzdanost mjere Prljavih dvanaest iznosi $\alpha = .83$ (Jonason i Webster, 2010). U ovom istraživanju pouzdanosti skale izračunate su posebno za žene i posebno za muškarce: za žene iznosila je $\alpha = .85$, a za muškarce $\alpha = .85$.

Strategije zadržavanja partnera:

Inventar zadržavanja partnera (MRI; Buss, 1988) sastoji se od 104 opisa ponašanja s ciljem zadržavanja ljubavnog partnera. Ta ponašanja organizirana su u 19 hijerarhijski nadređenih strategija, pet kategorija (izravno čuvanje, intraseksualni negativni poticaji, interseksualni

negativni poticaji, javni signali posjedovanja i pozitivni poticaji), dvije domene (interseksualne manipulacije – usmjerene prema partneru i intraseksualne manipulacije – usmjerene prema istospolnim potencijalnim konkurentima) i sveukupno zadržavanje partnera.

U ovom istraživanju koristila se skraćena verzija instrumenta čiji su autori Miner i sur., (2009), koji ističu dvije alternativne domene višega reda: B-P ponašanja i C-I ponašanja. Domena B-P ponašanja obuhvaća kategorije pozitivnih poticaja i javnih znakova posjedovanja, dok domena C-I ponašanja obuhvaća kategorije izravnoga čuvanja, interseksualnih te intraseksualnih negativnih poticaja. Skala se sastoji od 38 čestica koje se koriste za procjenu učestalosti primjene strategija zadržavanja partnera u protekloj godini na Likertovoj ljestvici ocjenjivanja od 0 (nikad) do 3 (često). Inventar, kao i u izvornoj inačici upitnika, obuhvaća istih 19 taktika (poput uljepšavanja, omalovažavanja konkurencije, skrivanja partnera itd.) organiziranih u istih pet kategorija, ali je tih pet kategorija organizirano u domene C-I (izravno čuvanje, međuspolni negativni poticaji i unutarpolni negativni poticaji) i B-P (pozitivni poticaji i javni signali posjedovanja).

Pouzdanosti za domene također su izračunate posebno za žene i muškarce. Za domenu C-I kod žena pouzdanost je iznosila $\alpha = .84$, a kod muškaraca $\alpha = .83$, dok je za domenu B-P kod žena pouzdanost bila $\alpha = .81$, a kod muškaraca $\alpha = .84$

Zadovoljstvo vezom:

Indeks zadovoljstva (Simpson, 1987) mjeri zadovoljstvo ispitanika njihovim trenutnim (ili „najpostojanijim“) partnerom. Sastoji se od 11 čestica te ispitanici za svaku od njih ocjenjuju (na ljestvici od 1 = vrlo nezadovoljavajuće do 7 = vrlo zadovoljavajuće) u kojoj su mjeri zadovoljni svojim trenutnim partnerom. Jedanaest čestica uključivalo je financijske resurse, sličnost stavova i vrijednosti, fizičku privlačnost, sposobnost ljubaznosti i razumijevanja, sposobnost pružanja emocionalne podrške, pouzdanost/povjerenje, stabilnost i ugodnost osobnosti, sličnost interesa i aktivnosti, društveni status, seksualna privlačnost te sposobnost da budu bliski i intimni. Pouzdanost skale Indeks Zadovoljstva iznosi $\alpha = .85$ (Simpson, 1987). U ovome istraživanju pouzdanosti skale izračunate su posebno za žene i posebno za muškarce: za žene iznosila je $\alpha = .88$, a za muškarce $\alpha = .88$. Ukupni rezultat može se kretati od 11 do 77, a viši rezultati upućuju na veće zadovoljstvo.

2.3. Postupak istraživanja

Istraživanje je uglavnom provedeno na Filozofskom fakultetu u Rijeci, no i u slučajevima kad je bilo izvan Fakulteta, uvijek se provodilo uz prisutnost istraživača. Na početku je ispitanicima kratko objašnjen cilj istraživanja. Dobili su opće upute te im je zajamčena anonimnost odgovora i podataka koji će biti korišteni u istraživanju. Ispitanici su trebali ispuniti osnovne demografske podatke, zatim je slijedila procjena samoga sebe, a potom i svojih partnera. Da bi se osigurala privatnost i spriječilo otkrivanje odgovora, partneri su tijekom ispunjavanja upitnika bili odvojeni. Prosječno trajanje ispitivanja bilo je 30 minuta.

2.4. Statističke analize

Prije same analize podatci su standardizirani pretvaranjem u z-vrijednosti u SPSS-u kako bi se osiguralo da sve varijable imaju istu mjeru varijacije. Taj postupak omogućuje usporedbu efekata između različitih varijabli jer su svi efekti izraženi u standardnim jedinicama. Zatim je izračunata deskriptivna statistika, t-testovi, korelacije među varijablama i provjerena je normalnost varijabli u SPSS programu.

U analizi podataka primijenjen je APIM pristup u SPSS programu koristeći se makrom MEDYAD (Coutts i sur., 2019). APIM je model dijadnih odnosa, koji istražuje međusobnu zavisnost dviju osoba u odnosu (Kenny i Lederman, 2010). Taj model omogućuje ispitivanje efekata prediktorskih varijabli na ishodnu varijablu pojedinca (aktorski efekt) i na ishodnu varijablu partnera (partnerski efekt) (Kenny i Lederman, 2010).

APIM modelom razlikujemo nerazdvojive i razdvojive dijade. Dijada je razdvojiva ako postoji dihotomna varijabla koja će diferencirati dijadne članove. U ovom istraživanju heteroseksualnih parova, takva je varijabla spol, dok bi homoseksualni parovi bili primjer nerazdvojive dijade (Kenny i sur., 2020).

Tim modelom u obzir se uzimaju i korelacije među nezavisnim i rezidualnim varijablama (Cook i Kenny, 2005). Partnerski se efekti procjenjuju uz kontrolu aktorskih efekata, a aktorski uz kontrolu partnerskih. Reziduali (pogreške) su preostali dio varijance kriterijske varijable koji nije objašnjen nezavisnim varijablama.

U SPSS programu provedene su dvije analize prema APIM modelu. U analizi 1 bile su uključene sljedeće varijable: muške i ženske crte ličnosti tamne trijade kao prediktorska varijabla, muške i ženske C-I strategije zadržavanja partnera kao medijacijska varijabla te muško i žensko

zadovoljstvo vezom kao kriterijska varijabla. U analizi 2 bile su uključene varijable: muške i ženske crte ličnosti tamne trijade, muške i ženske B-P strategije zadržavanja partnera i muško i žensko zadovoljstvo vezom.

2. REZULTATI

Rezultati koji su se dobili analizama skupljenih podataka prikazani su u tablicama i slikama te su detaljno opisani u daljnjem tekstu.

T-testovi provedeni u ovoj studiji (Tablica 1) pokazuju da ne postoji statistički značajna spolna razlika u mjerama tamne trijade, niti u domenama strategija zadržavanja partnera, kao ni u zadovoljstvu vezom.

Ispitivanje normalnosti varijabli Kolmogorov-Smirnovljevim testom pokazalo je da varijable uglavnom ne zadovoljavaju pretpostavku normalne distribucije (Tablica 2 za muškarce i Tablica 3 za žene). Međutim, kako ističe Field (2018), s obzirom na to da prema centralnom graničnom teoremu s povećanjem veličine uzorka distribucije približno određuju normalnoj raspodjeli, neovisno o distribuciji populacije ili uzorka, u slučaju velikih uzoraka (većih od 30), možemo pretpostaviti preduvjet normalnosti parametrijskih testova. Samim time parametrijski su testovi korišteni neovisno o tome odstupaju li analizirane varijable statistički od normalne raspodjele.

Tablica 1. T-testovi za razliku muških i ženskih rezultata na crtama ličnosti tamne trijade, strategijama zadržavanja partnera (C-I i B-P) i zadovoljstva vezom

Varijabla	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
TT	0.999	372	> 0.05
B-P	1.359	370	> 0.05
C-I	-0.139	370	> 0.05
IZV	-1.696	372	> 0.05

Napomena. TT – crte ličnosti tamne trijade; C-I – ugrožavajuće strategije zadržavanja partnera; B-P – podržavajuće strategije zadržavanja partnera; IZV – indeks zadovoljstva vezom; *t* – vrijednost t-testa; *df* - stupnjevi slobode; *p* – statistička značajnost t-testa.

U nastavku (Tablica 2) se prikazuju korelacijski koeficijenti između ovih varijabli za muškarce i žene, zajedno s Cronbachovim alfa koeficijentima pouzdanosti, aritmetičkim sredinama, standardnim devijacijama i statistikom Kolmogorov-Smirnovljeva testa.

Postoji umjerena pozitivna korelacija između tamne trijade i C-I strategija zadržavanja partnera. Tamna trijada pokazuje slabu pozitivnu korelaciju s B-P strategijama zadržavanja

partnera i umjerenu negativnu korelaciju sa zadovoljstvom vezom. Rezultati pokazuju da su među muškarcima C-I strategije zadržavanja partnera značajno povezane sa B-P strategijama zadržavanja partnera, ali su negativno povezane sa zadovoljstvom u vezi (Tablica 2).

Tablica 2. Korelacijski odnosi, deskriptivna statistika, pouzdanosti i normalnosti varijabli tamne trijade, C-I i B-P strategija zadržavanja partnera i zadovoljstva vezom u muškom dijelu uzorka

	TT	C-I	B-P	IZV
TT	1.00	.28***	.14	-.31***
C-I		1.00	.53***	-.31***
B-P			1.00	.12
IZV				1.00
α	.85	.83	.84	0.88
M	40.50	0.61	1.74	68.43
SD	17.50	0.38	0.48	7.87
KS	0.07*	0.10***	0.09***	0.14***

Napomena. TT – crte ličnosti tamne trijade; C-I – ugrožavajuće strategije zadržavanja partnera; B-P – podržavajuće strategije zadržavanja partnera; IZV – indeks zadovoljstva vezom; α - Cronbachov Alfa koeficijent pouzdanosti, M - aritmetička sredina; SD - standardna devijacija; KS - vrijednost Kolmogorov-Smirnovljeve statistike; *** $p < 0.001$; ** $p < 0.01$; * $p < 0.05$.

Kod žena crte ličnosti tamne trijade također pokazuju umjerenu pozitivnu korelaciju s C-I strategijama zadržavanja partnera i slabiju, ali značajnu korelaciju s B-P strategijama zadržavanja partnera. Slično kao i kod muškaraca, postoji umjerena negativna korelacija između crta ličnosti tamne trijade i zadovoljstva vezom. U žena C-I strategije zadržavanja partnera pokazuju snažnu korelaciju s B-P strategijama zadržavanja partnera i negativnu korelaciju sa zadovoljstvom vezom, paralelno s nalazima u muškaraca (Tablica 3).

Tablica 3. Korelacijski odnosi, deskriptivna statistika, pouzdanosti i normalnosti varijabli tamne trijade, C-I i B-P strategija zadržavanja partnera i zadovoljstva vezom u ženskom dijelu uzorka

	TT	C-I	B-P	IZV
TT	1.00	.29***	.23**	-.27***
C-I		1.00	.47***	-.34***
B-P			1.00	.06
IZV				1.00
α	.85	.84	.81	.88
M	38.74	0.62	1.67	69.75
SD	16.66	0.39	0.43	7.18
KS	0.10***	0.10***	0.10***	0.17***

Napomena. TT – crte ličnosti tamne trijade; C-I – ugrožavajuće strategije zadržavanja partnera; B-P – podržavajuće strategije zadržavanja partnera; IZV – indeks zadovoljstva vezom; α – Cronbachov Alfa koeficijent pouzdanosti, M – aritmetička sredina; SD – standardna devijacija; KS – vrijednost Kolmogorov-Smirnovljeve statistike; *** $p < 0.001$; ** $p < 0.01$; * $p < 0.05$.

Dobiveni rezultati upućuju na sličnosti i razlike u tome kako se muškarci i žene s osobinama tamne trijade koriste strategijama zadržavanja partnera i kakav to učinak ima na njihovo zadovoljstvo vezom. U oba su spola osobine tamne trijade povezane s većom upotrebom C-I i B-P strategija zadržavanja partnera, ali su u negativnoj korelaciji sa zadovoljstvom u vezi.

3.1. Analiza 1- Medijacijska uloga C-I strategija zadržavanja partnera u odnosu između crta TT i zadovoljstva vezom

Provedena je medijacijska analiza modela međuovisnosti aktera i partnera (APIM) kako bi se istražila posrednička uloga ugrožavajućih strategija zadržavanja partnera (C-I) u odnosu između osobina ličnosti tamne trijade (TT) i zadovoljstva u vezi. U ovoj analizi osobine tamne trijade tretirane su kao prediktori, zadovoljstvo vezom kao kriterij, a C-I strategije kao medijator. Rezultati su prikazani u sljedećim odjeljcima (Slika 2 i Tablica 4).

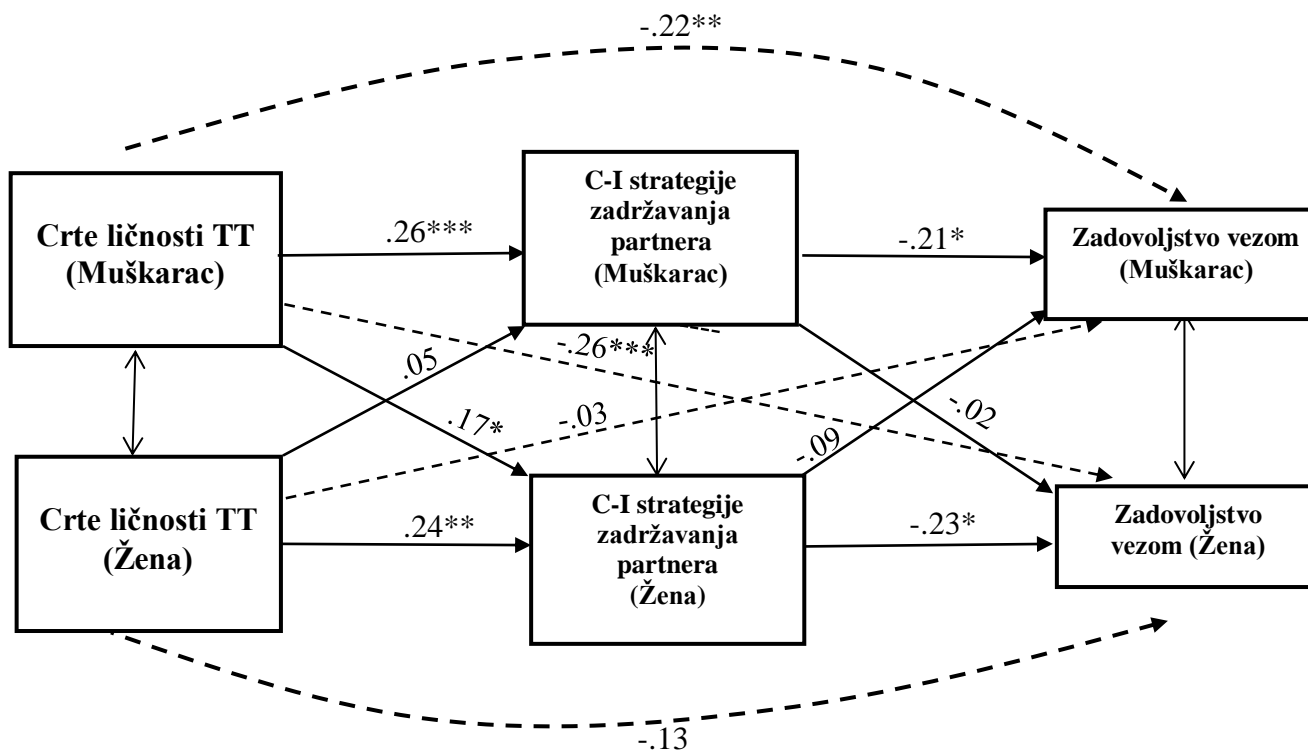
Utvrđeni su statistički značajni ukupni negativni akterski efekti crta ličnosti tamne trijade na zadovoljstvo vezom i kod muškaraca i kod žena. Također, utvrđen je ukupan negativni partnerski efekt muških crta ličnosti tamne trijade na žensko zadovoljstvo vezom. Nije utvrđen ukupan partnerski efekt ženskih crta.

Analizirajući direktne efekte, rezultati otkrivaju statistički značajan negativan aktorski učinak osobina tamne trijade kod muškaraca na njihovo zadovoljstvo vezom. Točnije, utvrđeno je da što su osobine tamne trijade kod muškaraca izraženije, to je njihovo zadovoljstvo vezom niže, dok navedeno nije utvrđeno među ženskim ispitanicama. Utvrđen je direktni aktorski pozitivan efekt muških crta ličnosti tamne trijade na korištenje C-I strategija zadržavanja partnera te negativan aktorski efekt C-I strategija zadržavanja partnera muškaraca na zadovoljstvo vezom. Pri tome se muškarci s izraženijim crtama ličnosti tamne trijade više koriste C-I strategijama zadržavanja partnera, a izraženije korištenje tih strategija dovodi do smanjenja njihova zadovoljstva u vezi. Nadalje, utvrđen je statistički značajan partnerski efekt crta ličnosti tamne trijade muškaraca na korištenje C-I strategija zadržavanja partnera i zadovoljstvo vezom kod žena, pri čemu je zamjetno: što su izraženije crte ličnosti tamne trijade kod muškaraca, to su žene sklonije korištenju C-I strategija zadržavanja partnera te je zadovoljstvo vezom žena niže. Dobiven je i statistički značajan pozitivan aktorski efekt ženskih crta ličnosti tamne trijade na C-I strategije zadržavanja partnera te negativan aktorski efekt korištenja C-I strategija zadržavanja partnera žena na njihovo zadovoljstvo vezom. Pri tome, što su crte ličnosti tamne trijade više, to one više koriste C-I strategije zadržavanja partnera, a njihovim većim korištenjem C-I strategija zadržavanja partnera zadovoljstvo vezom im je niže. Direktni partnerski efekti ženskih crta tamne trijade nisu utvrđeni.

Među muškim ispitanicama, dobiven je statistički značajan djelomičan aktorski medijacijski efekt C-I strategija zadržavanja partnera u odnosu crta ličnosti tamne trijade i muškog zadovoljstva vezom. Drugim riječima, kod muškaraca odnos tamne trijade i zadovoljstva vezom posredovan je muškim korištenjem C-I strategija zadržavanja partnera što znači da je direktan odnos muških crta tamne trijade s muškim zadovoljstvom vezom djelomično objašnjen medijacijom C-I strategija zadržavanja partnera. Pri tome, što su crte ličnosti tamne trijade kod muškaraca izraženije to muškarci više koriste C-I strategije zadržavanja partnera, i njihovo zadovoljstvo vezom je niže. Među ženskim ispitanicama, dobiven je statistički značajan potpuni aktorski medijacijski efekt C-I strategija zadržavanja partnera u odnosu između crta ličnosti tamne trijade i ženskog zadovoljstva vezom. Drugim riječima, kod žena odnos između tamne trijade i zadovoljstva vezom posredovan je ženskim korištenjem C-I strategija zadržavanja partnera što znači da je direktan odnos ženskih crta tamne trijade s ženskim zadovoljstvom vezom u potpunosti objašnjen medijacijom C-I strategija zadržavanja partnera. Pri tome, što su crte tamne trijade kod

žena izraženije to žene više koriste C-I strategije zadržavanja partnera, i njihovo zadovoljstvo vezom je niže. Partnerski medijacijski efekti nisu se pokazali statistički značajnima.

Slika 2. Direktni i indirektni efekti APIM modela u kojem C-I strategije posreduju odnos između tamne trijade i zadovoljstva vezom
 $* p \leq 0.05$; $** p \leq 0.01$; $*** p \leq 0.001$

Tablica 4. Direktni, indirektni (medijacijski) i ukupni efekti APIM modela u kojem C-I strategije posreduju odnos između tamne trijade (prediktorske varijable) i zadovoljstva vezom (kriterijske varijable)

	Efekti na IZV				Efekti na IZV		
	β	LL CI	UL CI		β	LL CI	UL CI
Direktni efekti							
M_TT → M_IZV	-.22	-.37	-.08	M_TT → Z_IZV	-.26	-.40	-.12
Z_TT → M_IZV	-.03	-.17	.12	Z_TT → Z_IZV	-.13	-.27	.01
Indirektni efekti							
M_TT → M_C-I → M_IZV	-.05	-.11	-.01	M_TT → M_C-I → Z_IZV	-.01	-.05	.04
M_TT → Z_C-I → M_IZV	-.02	-.05	.01	M_TT → Z_C-I → Z_IZV	-.04	-.10	.00
Z_TT → M_C-I → M_IZV	-.01	-.05	.02	Z_TT → M_C-I → Z_IZV	-.00	-.02	.01
Z_TT → Z_C-I → M_IZV	-.02	-.06	.01	Z_TT → Z_C-I → Z_IZV	-.05	-.11	-.01
Ukupni efekti							
M_TT → M_IZV	-.29	-.43	-.15	M_TT → Z_IZV	-.31	-.44	-.17
Z_TT → M_IZV	-.06	-.20	.09	Z_TT → Z_IZV	-.19	-.33	-.05

Napomena. TT – Tamna trijada muškaraca (M_TT) i tamna trijada žena (Ž_TT); C-I ugrožavajuće strategije zadržavanja partnera muškaraca (M_C-I) i žena (Ž_C-I); zadovoljstvo vezom muškaraca (M_IZV) i zadovoljstvo vezom žena (Ž_IZV). β - veličina efekta, 95% LL CI i 95% UL CI - donje i gornje granice 95% intervala pouzdanosti.

3.2. Analiza 2: Medijacijska uloga B-P strategija zadržavanja partnera u odnosu između crta TT i zadovoljstva vezom

Proveli smo medijacijsku analizu modela međuovisnosti aktera i partnera (APIM) kako bismo istražili posredničku ulogu podržavajućih strategija zadržavanja partnera (B-P) u odnosu između osobina ličnosti tamne trijade (TT) i zadovoljstva u vezi. U ovoj analizi osobine tamne trijade tretirane su kao prediktori, zadovoljstvo vezom kao kriterij, a B-P strategije kao medijator. Rezultati su prikazani u sljedećim odjeljcima (Slika 3 i Tablica 5).

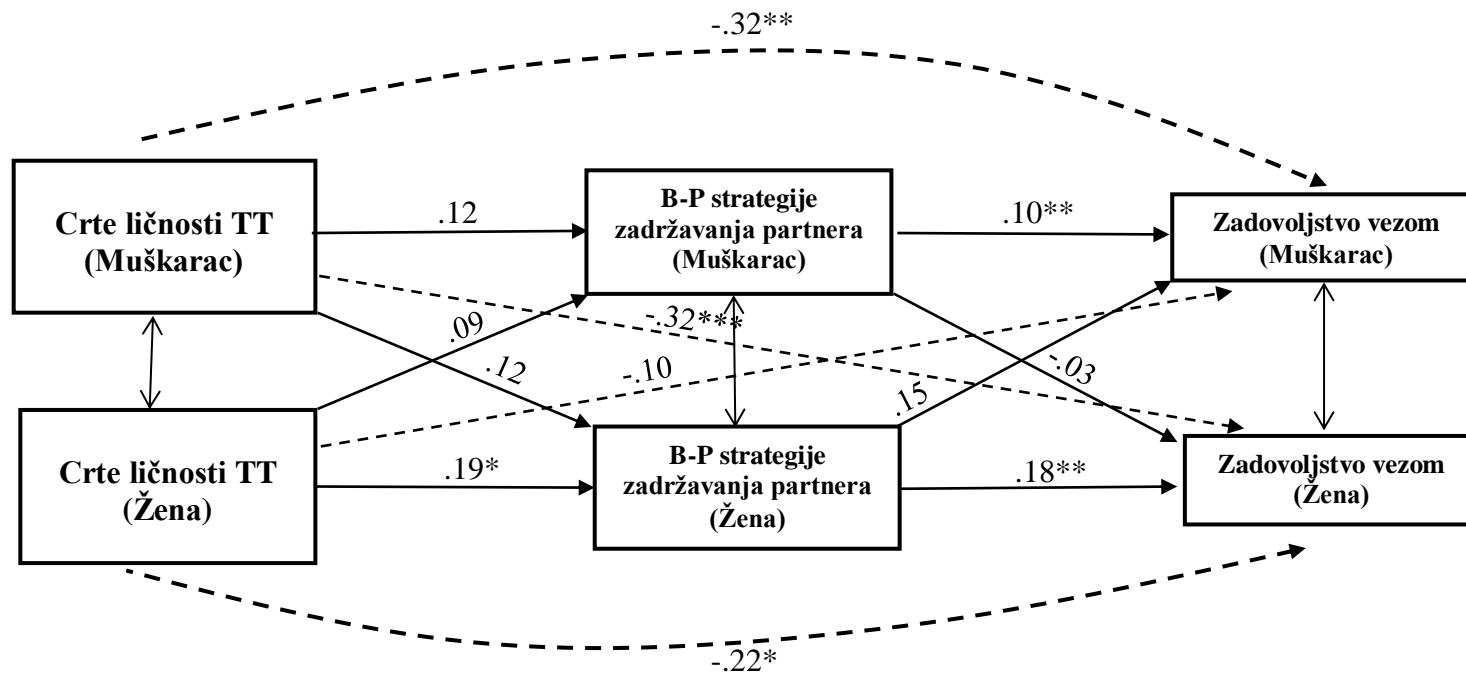
Utvrđeni su statistički značajni muški i ženski ukupni negativni aktorski efekti crta ličnosti tamne trijade na njihovo zadovoljstvo vezom. Također, utvrđen je ukupan negativan partnerski efekt muških crta ličnosti tamne trijade na žensko zadovoljstvo vezom. Nije utvrđen ukupan partnerski efekt ženskih crta.

Analizirajući direktne efekte, rezultati pokazuju statistički značajan negativan aktorski efekt crta ličnosti tamne trijade i kod muškaraca i kod žena na njihovo zadovoljstvo vezom, pri čemu što su crte ličnosti tamne trijade izraženije to je njihovo zadovoljstvo vezom niže. Utvrđen je statistički značajan pozitivan aktorski efekt B-P strategija zadržavanja partnera muškaraca na zadovoljstvo vezom, pri čemu je utvrđeno: što muškarci više koriste B-P strategije zadržavanja partnera, to im je zadovoljstvo vezom veće. Također, rezultati pokazuju statistički značajan pozitivan direktan aktorski efekt crta ličnosti tamne trijade kod žena na njihovo korištenje B-P strategija zadržavanja partnera, pri čemu je utvrđeno: što su izraženije crte ličnosti tamne trijade kod žena to one više koriste B-P strategije zadržavanja partnera. Nadalje, utvrđen je direktan aktorski pozitivan efekt ženskog korištenja B-P strategija zadržavanja partnera na njihovo zadovoljstvo vezom. Pri tome, što se žene više koriste B-P strategijama zadržavanja partnera, njihovo zadovoljstvo vezom je više. Ostali aktorski direktni efekti nisu utvrđeni.

Pregledom direktnih partnerskih efekata utvrđen je statistički značajan partnerski efekt crta ličnosti tamne trijade muškaraca na zadovoljstvo vezom žena, pri čemu što su izraženije crte ličnosti tamne trijade kod muškaraca, to je zadovoljstvo vezom kod žena niže. Ostali partnerski direktni efekti nisu utvrđeni.

Među ženskim ispitanicima dobiven je statistički značajan djelomični aktorski medijacijski efekt B-P strategija zadržavanja partnera u odnosu između crta ličnosti tamne trijade i zadovoljstva

vezom. Drugim riječima, kod žena odnos između crta ličnosti tamne trijade i zadovoljstva vezom posredovan je ženskim korištenjem B-P strategija zadržavanja partnera, što znači da je direktan odnos ženskih crta ličnosti tamne trijade sa ženskim zadovoljstvom vezom djelomično objašnjen medijacijom B-P strategija zadržavanja partnera. Pri tome, što su crte ličnosti tamne trijade kod žena izraženije, to žene više koriste B-P strategije zadržavanja partnera što zauzvrat predviđa više zadovoljstvo vezom. Kod muškaraca nije utvrđen sličan obrazac. Partnerski medijacijski efekti nisu se pokazali statistički značajnima.

Slika 3. Direktni i indirektni efekti APIM modela u kojem B-P strategije posreduju odnos između tamne trijade i zadovoljstva vezom
 * $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$; *** $p \leq 0.001$

Tablica 5. Direktni, indirektni (medijacijski) i ukupni efekti APIM modela u kojem B-P strategije posreduju odnos između tamne trijade (prediktorske varijable) i zadovoljstva vezom (kriterijske varijable)

	Efekti na IZV				Efekti na IZV		
	β	LL CI	UL CI		β	LL CI	UL CI
Direktni efekti							
M_TT → M_IZV	-.32	-.46	-.18	M_TT → Z_IZV	-.32	-.46	-.18
Z_TT → M_IZV	-.10	-.24	.05	Z_TT → Z_IZV	-.22	-.36	-.08
Indirektni efekti							
M_TT → M_B-P → M_IZV	.01	-.01	.04	M_TT → M_B-P → Z_IZV	-.00	-.03	.02
M_TT → Z_B-P → M_IZV	.02	-.01	.05	M_TT → Z_B-P → Z_IZV	.02	-.01	.06
Z_TT → M_B-P → M_IZV	.01	-.01	.04	Z_TT → M_B-P → Z_IZV	-.00	-.03	.02
Z_TT → Z_B-P → M_IZV	.03	-.00	.07	Z_TT → Z_B-P → Z_IZV	.03	.00	.08
Ukupni efekti							
M_TT → M_IZV	-.29	-.43	-.15	M_TT → Z_IZV	-.31	-.45	-.17
Z_TT → M_IZV	-.06	-.20	.09	Z_TT → Z_IZV	-.19	-.33	-.05

Napomena. TT – Tamna trijada muškaraca (M_TT) i žena (Ž_TT); B-P – podržavajuće strategije zadržavanja partnera muškaraca (M_B-P) i žena (Ž_B-P); zadovoljstvo vezom muškaraca (M_IZV) i žena (Ž_IZV). β - veličina efekta, 95% LL CI i 95% UL CI – donje i gornje granice 95% intervala pouzdanosti.

4. RASPRAVA

Ovo istraživanje imalo je za cilj istražiti učinke osobina ličnosti tamne trijade na zadovoljstvo vezom, s posebnim naglaskom na posredničku ulogu ugrožavajućih (C-I) i podržavajućih (B-P) strategija zadržavanja partnera kako je konceptualizirano unutar modela međuovisnosti aktera i partnera (APIM). Studija je uključila 187 heteroseksualnih parova koji su ispunjavali validirane upitnike koji ispituju tamnu trijadu, strategije zadržavanja partnera i zadovoljstvo vezom. Rezultati samo djelomično potvrđuju hipoteze.

Prema prvoj hipotezi očekivao se pozitivan aktorski i partnerski efekt crta ličnosti tamne trijade na strategije zadržavanja partnera. Odnosno, očekivano je da će većom izraženosti crta ličnosti tamne trijade obje osobe u vezi više koristiti strategije zadržavanja partnera obje domene. Dobiveni su pozitivni aktorski efekti crta ličnosti tamne trijade na korištenje C-I strategija zadržavanja partnera i kod muškaraca i kod žena. Također, kod žena dobiven je pozitivan aktorski efekt crta ličnosti tamne trijade na korištenje B-P strategija zadržavanja partnera. Moguće objašnjenje zašto ovaj obrazac nije dobiven kod muškaraca već samo kod žena jest da žene češće koriste strategije poput, primjerice, uljepšavanja fizičkoga izgleda nego što to koriste muškarci (Albert i Arnocky, 2016). Dobiven je i pozitivan partnerski efekt crta ličnosti tamne trijade kod muškaraca na korištenje C-I strategija zadržavanja partnera kod žena, što može sugerirati da žene imaju tendenciju svojem partneru uzvraćati antisocijalno, promiskuitetno i manipulativno ponašanje koristeći C-I strategije kako bi ga zadržale u vezi (Kardum i sur., 2019). Moguće je da je partnerski efekt dobiven samo za muške crte jer se smatra da crte tamne trijade kod muškaraca više nego kod žena omogućavaju ostvarivanje kratkoročnih seksualnih odnosa (Jonason i sur., 2009), koji su za njihove partnerice prijeteći. Nalazi ovoga istraživanja pokazuju da su vlastite osobine tamne trijade povezane s povećanom upotrebom ugrožavajućih i podržavajućih strategija zadržavanja partnera. Ovi nalazi su u skladu s opažanjima Chegenija i sur. (2018), koji su pronašli pozitivnu korelaciju svih triju crta tamne trijade s objema domenama strategija zadržavanja partnera. Efekti tamne trijade na C-I domenu dosljedno su jači od efekata tamne trijade na B-P domenu, kao i u istraživanju Jonasona i sur. (2010), što se nadovezuje na postojeću literaturu, sugerirajući da tamna trijada može predisponirati pojedince da koriste različite taktike zadržavanja. Burtäverde i sur. (2021) nalažu da osobe s povišenim osobinama tamne trijade koje visoko vrednuju i cijene partnera ujedno više koriste ljubomoru kao strategiju zadržavanja partnera koja spada pod C-I strategije. Izraženije crte psihopatije, koja podrazumijeva nedostatak

empatije i impulzivnost, mogle bi navesti osobu na korištenje C-I strategija kao načina zadržavanja partnera bez obzira na partnerovu dobrobit (Jones i Paulhus, 2011). Uzimajući u obzir da C-I strategije zadržavanja partnera karakteriziraju manipulativna i izrabljivačka ponašanja, razumljivo je da su povezane s tamnom trijadom. Međutim, pozitivna povezanost tamne trijade i B-P strategija zadržavanja, kao što je poboljšanje vlastitoga fizičkog izgleda, može se u početku činiti paradoksalnom. Ta se veza može pripisati narcisoidnom aspektu tamne trijade, koji uključuje obrazac ponašanja usmjeren na samopromicanje i traženje pažnje (Vazire i sur., 2008). Preklapanje narcizma s makijavelizmom i psihopatijom u tamnoj trijadi sugerira da se čak i naizgled pozitivne radnje poput poboljšanja vlastitoga izgleda vjerojatno koriste u sebične svrhe, što je u skladu sa sveobuhvatnim manipulativnim ciljevima ovih osobina ličnosti. Detaljnije, pojedinci s visokim osobinama tamne trijade mogu se uključiti u B-P strategije ne samo za dobrobit veze već i kao način održavanja povoljne pozicije unutar nje, što je u skladu s prethodnim nalazima da se osobe s povišenim osobinama narcizma, na primjer, mogu koristiti takvim strategijama kao oblikom upravljanja dojmovima, s ciljem osiguravanja divljenja i statusa (Back i sur., 2010). Stoga pozitivne korelacije s B-P strategijama uočene u ovom istraživanju mogu odražavati temeljne egocentrične motive, a ne istinsko ulaganje u partnerovu dobrobit ili kvalitetu veze. Nadalje, objašnjenje za pozitivnu povezanost između osobina tamne trijade i obje domene strategija zadržavanja partnera moglo bi ležati u natjecateljskoj prirodi ovih osobina ličnosti. Jonason i sur. (2010) sugeriraju da se pojedinci koji pokazuju karakteristike tamne trijade često svoje ponašanje usmjeravaju na optimizaciju osobnih rezultata čak i po cijenu drugih. U kontekstu ljubavnih veza to se može pretvoriti u stratešku primjenu taktika zadržavanja partnera kako bi se spriječio potencijalni gubitak partnera zbog suparnika. Usto je moguće objašnjenje za povezanost vlastite tamne trijade i strategija zadržavanja partnera tendencija tzv. *asortativnoga parenja* osoba s crtama ličnosti tamne trijade, odnosno da su takve osobe često u vezi s osobama koje također imaju povišene crte tamne trijade. Stoga pojedinci s visokim rezultatima mogu uočiti visok rizik od, primjerice, nevjere i kao odgovor koristiti se različitim strategijama zadržavanja partnera (Jonason i sur., 2010). Sve osobine tamne trijade povezane su s niskom razinom empatije (Wai i Tiliopoulos, 2012), što može rezultirati osjećajem nesigurnosti i općim sklonostima sumnjičavog promatranja partnerovog ponašanja kod osoba s izraženim osobinama crta tamne trijade. Osobe s izraženom tamnom trijadom često mogu percipirati mnoga ponašanja kao prijetnju, s obzirom na njihova cinična razmišljanja o drugim ljudima, posebno u slučaju makijavelizma (Jones i Mueller, 2022).

Stoga, često tumače partnerova ponašanja kao prijeteća, iako to nužno nije slučaj. Ovaj obrazac ponašanja može pružiti potencijalno objašnjenje za aktorski efekt crta tamne trijade na strategije zadržavanja partnera.

Prema drugoj hipotezi očekivao se negativan aktorski i partnerski efekt crta ličnosti tamne trijade na zadovoljstvo vezom. To jest, očekivalo se da će veća izraženost crta ličnosti tamne trijade imati negativan efekt na zadovoljstvo vezom i kod muškaraca i kod žena. Utvrđeni su ukupni negativni aktorski efekti i kod muškaraca i kod žena. Crte ličnosti tamne trijade dosljedno pokazuju osobine i ponašanja koja imaju negativne učinke na vlastito zadovoljstvo u vezi. Psihopatija predviđa negativne ishode kao što su kratkoročne strategije uparivanja, nepovjerenje i nedostatak predanosti (Jonason i sur., 2009). Makijavelizam je povezan s emocionalnom distancom u vezama, oklijevanjem u predanosti u vezi te kontrolirajućim ponašanjem (Ali i Chamorro-Premuzic, 2010). Narcizam je povezan s čestom prevarom partnera i niskom empatijom (Brunell i Campbell, 2011) te su osobe s izraženim osobinama narcizma nezadovoljne u dugotrajnim vezama (Ye i sur., 2016). Nadalje, pokazao se negativan partnerski efekt crta ličnosti tamne trijade muškaraca na zadovoljstvo u vezi žena, što je u skladu s nalazima Prusika i sur. (2021) u kojima su povišene osobine psihopatije muškaraca rezultirale manjim zadovoljstvom partnerica. Sličan obrazac prikazali su Smith i sur. (2014) gdje su osobine psihopatije muškaraca bile negativno povezane s zadovoljstvom vezom žena. Nije pronađen statistički značajan partnerski efekt crta tamne trijade žena na muško zadovoljstvo vezom, što je moguće objasniti nekim spolnim i socijalnim ulogama. Muškarci imaju veći prag tolerancije na, primjerice, agresiju i tome slična ponašanja (Hoffmann i Verona, 2019), pa tako na muškarce možda manje utječu negativna ponašanja njihovih partnerica nego na žene negativna ponašanja partnera. Usto, muškarci možda drukčije interpretiraju osobine tamne trijade svojih partnerica i drukčije na njih odgovaraju; primjerice, muškarci pozitivnije interpretiraju i doživljavaju seksualnu prisilu nego žene (Kernsmith i Kernsmith, 2009).

Prema trećoj hipotezi očekivali su se negativni aktorski i partnerski efekti C-I strategija na zadovoljstvo vezom. Dobiveni rezultati potvrđuju aktorske efekte, no ne i partnerske, što je moguće objasniti činjenicom da partneri često nisu svjesni strategija zadržavanja kojima se njihovi partneri koriste. Primjerice, partneri možda nisu svjesni C-I strategija zadržavanja partnera kao što su emocionalna manipulacija, manipulacija predanošću u vezi ili monopolizacija vremena partnera (Buss, 1988), što rezultira time da partneri ne pripisuju svoje nezadovoljstvo u vezi tim strategijama. Ovo objašnjenje posebno je relevantno u ovom istraživanju, gdje uzorak ne iskazuje

kliničke vrijednosti na skalama tamne trijade, već samo pokazuje izražene osobine tamne trijade. Stoga se očekuje da koriste strategije zadržavanja partnera blažeg oblika koje je lakše prikriti od strane partnera.

Nadalje, dobivene aktorske efekte C-I strategija na zadovoljstvo vezom možemo objasniti time da je korištenje C-I strategija obično povezano s negativnim ishodima i dovodi do neželjenih ili neočekivanih rezultata te često ima negativne posljedice na vezu poput smanjenja povjerenja ili loše komunikacije, što ujedno i smanjuje zadovoljstvo vlastitom vezom i kvalitetu veze (Jonason i sur., 2010). C-I strategije zadržavanja partnera obuhvaćaju ponašanja koja nanose štetu partneru, pri čemu se može pretpostaviti da će takva ponašanja rezultirati negativnom reakcijom partnera, a što vjerojatno zauzvrat smanjuje zadovoljstvo u vezi. Moguće je da su dobiveni aktorski efekti C-I strategija na zadovoljstvo vezom zbog toga što je u dugotrajnim vezama lakše prepoznati ciljeve određenog partnerovog ponašanja, što rezultira ograničenim mogućnostima ostvarivanja koristi od vlastitih negativnih postupaka (Kardum i sur., 2023).

Prema četvrtoj hipotezi očekivao se pozitivan efekt B-P strategija zadržavanja partnera na zadovoljstvo vezom. Partnerski efekti nisu dobiveni, ali su dobiveni aktorski efekti B-P strategija zadržavanja partnera na zadovoljstvo vezom kod oba spola. B-P strategije su pozitivnije strategije zadržavanja od C-I strategija te su vjerojatno učinkovitije u samom zadržavanju partnera (Delecce, 2017), što zauzvrat povećava vlastito zadovoljstvo vezom. Dobivene aktorske efekte možemo objasniti tako da su osobe jednostavno zadovoljne kada naprave nešto lijepo za svog partnera, osobito ako partner pozitivno reagira na te postupke. Izostanak partnerskih efekata može biti zbog toga što u uzorku ima vrlo malo nezadovoljnih parova. Aritmetičke sredine zadovoljstva vezom su u uzorku izrazito visoke i kod muškaraca i kod žena (Tablice 2 i 3). Statistički je izazovnije postići značajne efekte kada ishodna varijabla (zadovoljstvo vezom) ima ograničen varijabilitet, tojest, ne obuhvaća cijeli teorijski raspon rezultata.

Prema petoj hipotezi očekivano je da će C-I i B-P strategije zadržavanja partnera djelomično objašnjavati odnos između crta ličnosti tamne trijade i zadovoljstva u vezi kod oba partnera. Nisu pronađeni partnerski medijacijski efekti. Rezultati pokazuju negativne aktorske efekte crta ličnosti tamne trijade na zadovoljstvo vezom putem većeg korištenja C-I strategija zadržavanja partnera i kod muškaraca i kod žena. Odnosno, i kod muškaraca i kod žena s izraženijim crtama ličnosti tamne trijade, uz veće korištenje C-I strategija zadržavanja partnera smanjuje se njihovo zadovoljstvo vezom. Rezultati su djelomično potvrdili hipotezu, usklađujući

se s time da bi se pojedinci s izraženim osobinama tamne trijade mogli uključiti u više C-I strategija zadržavanja partnera, smanjujući zadovoljstvo vezom (Jones i Paulhus, 2011). To je u skladu s idejom da su osobine tamne trijade povezane s transakcijskim i strateškim pristupom odnosima (Jonason i sur., 2012), što možda neće potaknuti dugoročno zadovoljstvo. Važno je istaknuti da rezultati studije proširuju rad Goetza i Meyera (2018), koji su naveli da postoji negativna veza između tamne trijade i zadovoljstva u vezi te dobili negativan efekt posredovan razlikama u vrijednosti partnera između trenutnoga partnera i potencijalnih partnera. Narcizam je povezan s negativnom percepcijom vrijednosti partnera (Burtăverde i sur., 2021). Istraživanje sugerira da percipirana vrijednost partnera doista može utjecati na korištenje strategija zadržavanja i na razinu zadovoljstva vezom. Vlastita percepcija vrijednosti partnera, posebno kod muškaraca, može predviđati raznolike oblike podržavajućih i ugrožavajućih ponašanja zadržavanja partnera (Miner i sur., 2009). Ako osoba percipira svojega partnera kao manje vrijednoga, a osobe s povišenim crtama tamne trijade imaju takvu tendenciju, vjerojatno će se više koristiti C-I strategijama zadržavanja partnera koje su negativne i štetne, što zauzvrat djeluje na vlastitu razinu zadovoljstva (Babaeizad i sur., 2022). Nadalje, dobiveni su aktorski efekti crta ličnosti tamne trijade na zadovoljstvo vezom preko većeg korištenja B-P strategija zadržavanja partnera kod žena. Odnosno, povišene crte tamne trijade kod žena povezane su s njihovim većim korištenjem B-P strategija zadržavanja partnera te većim zadovoljstvom u vezi, što je u skladu sa spoznajama do kojih su došli Babaeizad i sur. (2022), koji navode da je zadovoljstvo vezom pozitivno povezano s B-P zadržavanjem partnera. Znamo da su osobe s izraženim osobinama tamne trijade sklone strateškom razmišljanju u postizanju vlastitih ciljeva te manipulaciji (Jones i Paulhus, 2011), posebno žene (Hyde i sur., 2020), što nam pomaže razumjeti ovaj zaključak. Drugim riječima, osobe s izraženim osobinama tamne trijade se promišljeno koriste B-P strategijama zadržavanja partnera, što, ovisno o (ne)postignutom cilju, utječe na zadovoljstvo u vezi. Dakle, žene s izraženijim crtama ličnosti tamne trijade možda se više koriste B-P strategijama zadržavanja partnera jer prepoznaju da su takve pozitivne strategije učinkovite u zadržavanju partnera te time ostvaruju svoj cilj zadržavanja partnera, čime im se i zadovoljstvo vezom povećava. Žene s izraženim narcizmom, sa svojim naglaskom na divljenju i superiornosti, mogu se koristiti B-P strategijama kako bi povećale svoju poželjnost i zadržale prednost nad potencijalnim konkurentima (Vazire i sur., 2008), što, ako su uspješne, može povećati zadovoljstvo u vezi. Slično tome, žene s izraženim crtama makijavelizma koriste se B-P strategijama kako bi kalkulirano

zadržale kontrolu nad dinamikom odnosa, što, ako uspijeva, povećava vlastito zadovoljstvo u vezi jer su njihovi ciljevi ostvareni (Bereczkei, 2015). Moguće je objašnjenje povezanosti crta ličnosti tamne trijade sa zadovoljstvom u vezi uporabom B-P strategija zadržavanja partnera da žene više nego muškarci pokazuju ponašanja usmjerena na samopromociju i traženje pažnje (Vazire i sur., 2008) te tako čuvaju svoju povoljnu poziciju unutar veze. Ta se perspektiva podudara sa širom teorijom da osobine tamne trijade olakšavaju niz ponašanja koja trenutno pružaju koristi u kontekstu zadržavanja partnera. (Buss i Shackelford, 1997). Drugo je moguće objašnjenje tendencija tzv. asortativnoga uparivanja osoba s crtama ličnosti tamne trijade, odnosno da su te osobe često u vezi s osobama s također povišenim crtama tamne trijade. Stoga pojedinci s visokim rezultatima mogu uočiti potencijalni rizik od, primjerice, nevjere i kao odgovor koristiti se različitim strategijama zadržavanja partnera (Jonason i sur., 2010), što može imati efekt za razinu zadovoljstva vezom.

Daljnja bi istraživanja trebala uključiti širu demografiju kako bi se potvrdili dobiveni rezultati i istražile nijanse analiziranih odnosa u različitim kulturnim kontekstima i kontekstima odnosa. Usto, poželjno bi bilo uključiti i starije parove koji su duže u vezi. Longitudinalne studije mogle bi pružiti dodatni uvid u uzročne odnose i pokazati kako se osobine tamne trijade i strategije zadržavanja partnera razvijaju tijekom vremena (Kaufman i sur., 2013).

Implikacije ovih rezultata vrijedne su, posebno u kontekstu ljubavnih veza. Razumijevanje načina na koji osobine tamne trijade djeluju na strategije zadržavanja partnera daje uvid u dinamiku takvih odnosa. Pojedinci s visokim osobinama tamne trijade mogu se koristiti manipulativnim taktikama, emocionalnom kontrolom i ponašanjima koja izazivaju ljubomoru kako bi održali svoje partnerstvo, potencijalno nanoseći štetu svojim partnerima, ali i sebi. To može pridonijeti manjem zadovoljstvu vezom. Prednost je ovoga istraživanja proučavanje ne samo aktorskih već i partnerskih efekata tamne trijade na zadovoljstvo u vezi korištenjem strategija zadržavanja partnera, što prethodna istraživanja nisu uzimala u obzir. Znamo puno o perspektivi osobe čije se crte ličnosti tamne trijade mjere, a vrlo malo o tome kakav učinak imaju na iskustvo svojih partnera. To je važno jer prisutnost partnerskih efekata implicira da odgovor, reakcija, ponašanja i osjećaji osobe ovise o nekoj osobini njezina partnera (Kenny i Cook, 1999).

U terapijskim okruženjima, posebice u terapiji para, ove spoznaje naglašavaju potrebu razmatranja individualnih osobina ličnosti i njihova utjecaja na dinamiku odnosa. Intervencije

usmjerene na temeljne crte ličnosti i njihove bihevioralne manifestacije mogu biti ključne za poboljšanje zadovoljstva vezom (Skinner i sur., 2016).

Ovo istraživanje ima nekoliko ograničenja. Jedno od tih je da se istraživanje fokusiralo na podatke samoprocjene koji mogu biti podložni pristranosti odgovora. Osim toga, uzorak od 187 parova bio je ograničen na dobni raspon od 18 do 35 godina, pa je stoga važno razmotriti ograničenja u generalizaciji ovih rezultata na druge dobne skupine. Nadalje, ne možemo sa sigurnošću utvrditi uzročnost veze među osobinama tamne trijade, strategijama zadržavanja partnera i zadovoljstvom vezom. Još jedno potencijalno ograničenje ovog istraživanja je korištenje upitnika Prljavih dvanaest (Jonason i Webster, 2010) iz razloga što je česta kritika toga upitnika da je prekratak za potpuno obuhvaćanje ključnih varijanci konstrukta tamne trijade (Maples i sur., 2014). Također, korištenjem ukupnog rezultata nije bilo moguće dobiti uvid u jedinstveni doprinos pojedinačnih crta tamne trijade u objašnjenju zadovoljstva vezom. Posljednje je ograničenje mogućnost da su za neke od zamijećivanih povezanosti zaslužni procesi socijalno poželjnoga odgovaranja. U kontekstu veze to može značiti da partneri možda nisu otvoreno izražavali nezadovoljstvo ili neslaganje kako bi izbjegli svaku mogućnost konflikta ili kako bi održali privid harmonije. Ovo socijalno poželjno odgovaranje može otežati prepoznavanje stvarnih problema u vezi i njihovih mogućih uzroka.

Buduća bi istraživanja trebala razmotriti longitudinalne učinke osobina tamne trijade na zadovoljstvo vezom upotrebom strategija zadržavanja partnera. Istraživanje potencijalnih moderirajućih čimbenika koji djeluju na utjecaj ovih osobina na dobrobit partnera je ključno. Osim toga, istraživanje intervencijskih strategija koje mogu pomoći pojedincima koji su uključeni u odnose s pojedincima s visokim osobinama tamne trijade moglo bi pružiti vrijedne uvide za savjetovanje i terapiju veza. Nadalje, buduća istraživanja trebala bi se također fokusirati i na odnos muških i ženskih istih varijabli (npr. između ženskih i muških crta tamne trijade) utvrditi postoje li razlozi koji bi doveli do povećanja ili smanjenja utjecaja crta tamne trijade na zadovoljstvo vezom.

5. ZAKLJUČAK

Ovo istraživanje naglašava složenost odnosa među crtama ličnosti tamne trijade, strategijama zadržavanja partnera u ljubavnim vezama i zadovoljstvom u vezi. U istraživanju su identificirani pozitivni aktorski efekti kod muškaraca i žena crta ličnosti tamne trijade na upotrebu C-I strategija zadržavanja partnera, uz dodatni pozitivan aktorski efekt kod žena povezan s korištenjem B-P strategija zadržavanja. Dobiven je pozitivan partnerski efekt crta ličnosti tamne trijade kod muškaraca na korištenje C-I strategija zadržavanja partnera kod žena. Pokazani su negativni aktorski efekti crta ličnosti tamne trijade na smanjeno zadovoljstvo u vezi kod muškaraca i kod žena. Također, potvrđen je negativan partnerski efekt kod muškaraca, gdje povišene crte tamne trijade rezultiraju smanjenim zadovoljstvom partnerica, a slično nije utvrđeno kod žena. Otkriveni su i negativni aktorski efekti korištenja C-I strategija na zadovoljstvo vezom kod oba spola, dok partnerski efekti nisu pronađeni. Rezultati pokazuju da se kod muškaraca i žena s izraženijim crtama ličnosti tamne trijade putem većeg korištenja C-I strategija zadržavanja partnera, smanjuje vlastito zadovoljstvo vezom. Također su crte tamne trijade kod žena povezane s njihovim većim korištenjem B-P strategija zadržavanja partnera, a veće korištenje B-P strategija zadržavanja partnera povezano je s većim zadovoljstvom u vezi.

Ukupno gledano, rezultati sugeriraju da izražene crte tamne trijade, zajedno s većim korištenjem određenih strategija zadržavanja, mogu imati različite utjecaje na zadovoljstvo vezom kod muškaraca i žena. Dobiveni rezultati imaju implikacije za razumijevanje dinamike takvih odnosa i mogu pomoći u razvoju strategija za ublažavanje mogućega negativnog utjecaja osobina tamne trijade na zadovoljstvo i dobrobit partnera. Međutim, potrebna su daljnja istraživanja kako bi se pružilo sveobuhvatnije razumijevanje ove složene dinamike.

LITERATURA

- Albert, G., i Arnocky, S. (2016). Use of mate retention strategies. U T. K. Shackelford i V. A. Weekes-Shackelford (Ur.), *Encyclopedia of Evolutionary Psychological Science* (str. 1–11). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-16999-6_151-1.
- Ali, F., i Chamorro-Premuzic, T. (2010). The dark side of love and life satisfaction: Associations with intimate relationships, psychopathy and Machiavellianism. *Personality and Individual Differences*, 48(2), 228-233. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2009.10.016>
- American Psychiatric Association. (2022). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders Fifth Edition Text Revision—DSM-5-TR*. American Psychiatric Association.
- Austin, E. J., Farrelly, D., Black, C., i Moore, H. (2007). Emotional intelligence, Machiavellianism and emotional manipulation: Does EI have a dark side?. *Personality and Individual Differences*, 43(1), 179-189. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2006.11.019>
- Babaeizad, A., Fallahchai, R., i Abbasnejad, T. (2022). Mate-value and relationship satisfaction: The moderating roles of mate retention behaviors. *Plos one*, 17(1), e0262154. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0262154>
- Back, M. D., Schmukle, S. C., i Egloff, B. (2010). Why are narcissists so charming at first sight? Decoding the narcissism–popularity link at zero acquaintance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 98(1), 132-145.
- Bereczkei, T. (2015). The manipulative skill: Cognitive devices and their neural correlates underlying Machiavellian's decision making. *Brain and Cognition*, 99, 24–31. <https://doi.org/10.1016/j.bandc.2015.06.007>
- Brewer, G., i Abell, L. (2015). Machiavellianism in long-term relationships: Competition, mate retention and sexual coercion. *Scandinavian Journal of Psychology*, 56, 357–362. <https://doi.org/10.1111/sjop.12200>
- Brewer, G., i Abell, L. (2017). Machiavellianism, relationship satisfaction, and romantic relationship quality. *Europe's Journal of Psychology*, 13(3), 491. 10.5964/ejop.v13i3.1217

- Brewer, G., Hunt, D., James, G., i Abell, L. (2015). Dark Triad traits, infidelity and romantic revenge. *Personality and Individual Differences*, 83, 122–127. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.04.007>
- Brunell, A. B., i Campbell, W. K. (2011). Narcissism and romantic relationships: Understanding the paradox. U W. K. Campbell i J. D. Miller (Ur.), *The handbook of narcissism and narcissistic personality disorder: Theoretical approaches, empirical findings, and treatments* (str. 344–350). Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781118093108.ch30>
- Burtăverde, V., Jonason, P. K., Ene, C., i Istrate, M. (2021). On being “dark” and promiscuous: The Dark Triad traits, mate value, disgust, and sociosexuality. *Personality and Individual Differences*, 168, 110255. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110255>
- Buss, D. M. (1988). From vigilance to violence: Tactics of mate retention in American undergraduates. *Ethology and Sociobiology*, 9(5), 291-317. [https://doi.org/10.1016/0162-3095\(88\)90010-6](https://doi.org/10.1016/0162-3095(88)90010-6)
- Buss, D. M., i Shackelford, T. K. (1997). Susceptibility to infidelity in the first year of marriage. *Journal of Research in Personality*, 31(2), 193–221.
- Campbell, W. K., i Foster, C. A. (2002). Narcissism and commitment in romantic relationships: An investment model analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(4), 484–495. <https://doi.org/10.1177/0146167202287006>
- Cheek, J., Kealy, D., Joyce, A. S., i Ogradniczuk, J. S. (2018). Interpersonal problems associated with narcissism among psychiatric outpatients: A replication study. *Archives of Psychiatry i Psychotherapy*, 20(2). doi: 10.12740/APP/90328
- Chegeni, R., Pirkalani, R. K., i Dehshiri, G. (2018). On love and darkness: The Dark Triad and mate retention behaviors in a non-Western culture. *Personality and Individual Differences*, 122, 43-46. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.10.007>
- Christie, R., i Geis, F. L. (1970). *Studies in Machiavellianism*. New York: Academic Press.

- Cook, W. L., i Kenny, D. A. (2005). The actor–partner interdependence model: A model of bidirectional effects in developmental studies. *International Journal of Behavioral Development*, 29(2), 101–109. <https://doi.org/10.1080/01650250444000405>
- Coutts, J., Hayes, A. F. i Jiang, T. (2019). Easy statistical mediation analysis with distinguishable dyadic data. *Journal of Communication*, 69, 612-549. <https://doi.org/10.1093/joc/jqz034>
- Decuyper, M., De Bolle, M., i De Fruyt, F. (2012). Personality similarity, perceptual accuracy, and relationship satisfaction in dating and married couples. *Personal Relationships*, 19(1), 128–145. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2010.01344.x>
- Delece, T. (2017). Measuring the Effectiveness of Benefit-Provisioning and Costinflicting Mate Retention Tactics Through Relationship Outcomes. *Wayne State University*.
- Field, A. P., i Field, A. P. (2018). Discovering statistics using IBM SPSS statistics. London. *SAGE Publications*
- Forth, A., Sezlik, S., Lee, S., Ritchie, M., Logan, J., i Ellingwood, H. (2022). Toxic relationships: The experiences and effects of psychopathy in romantic relationships. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 66(15), 1627–1658. <https://doi.org/10.1177/0306624X211049187>
- Foster, J. D., i Brunell, A. B. (2018). Narcissism and romantic re-lationships. U A. D. Hermann, A. B. Brunell, i J. D. Foster (Ur.), *Handbook of Trait Narcissism: Key Advances, Research Methods, and Controversies* (str. 317–326). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-92171-6_34
- Goetz, A. T., i Meyer, C. (2018). Dark Triad traits and theory of mind: Understanding the connections. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 46(3), 451–462.
- Goetz, C. D., i Meyer, K. B. (2018). Mate value discrepancies, the dark triad and relationship satisfaction: a Euclidean distances approach. *Evolutionary Psychological Science*, 4(2), 134–140. <https://doi.org/10.1007/s40806-017-0122-8>

- Goodboy, A. K., i Myers, S. A. (2010). Relational quality indicators and love styles as predictors of negative relational maintenance behaviors in romantic relationships. *Communication Reports*, 23, 65–78. <https://doi.org/10.1080/08934215.2010.511397>
- Hare, R. D. (1970). Psychopathy. *Theory and Research*, 9.
- Hare, Robert D. "Psychopathy: A clinical construct whose time has come." *Criminal Justice and Behavior* 23, br. 1 (1996): 25–54.
- Hirstein, W. (2013). What Is a Psychopath?. *Psychology Today*.
- Hoffmann, A. M., i Verona, E. (2019). Psychopathic traits, gender, and motivations for sex: Putative paths to sexual coercion. *Aggressive Behavior*, 45, 527–536. <https://doi.org/10.1002/ab.21841>.
- Hyde, J., Grieve, R., Norris, K., i Kemp, N. (2020). The dark side of emotional intelligence: the role of gender and the Dark Triad in emotional manipulation at work. *Australian Journal of Psychology*, 72(4), 307-317. <https://doi.org/10.1111/ajpy.12294>
- Jonason, P. K., i Webster, G. D. (2010). The dirty dozen: a concise measure of the dark triad. *Psychological Assessment*, 22(2), 420. <https://doi.org/10.1037/a0019265>
- Jonason, P. K., Li, N. P., i Buss, D. M. (2010). The costs and benefits of the Dark Triad: Implications for mate poaching and mate retention tactics. *Personality and Individual Differences*, 48(4), 373–378. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2009.11.003>
- Jonason, P. K., LI, N. P., Webster, G. D., i Schmitt, D. P. (2009). The Dark Triad: traits that facilitate short-term mating in men. *European Journal of Personality*, 23(1), 5–18. <https://doi.org/10.1002/per.698>
- Jones, D. N. (2014). Risk in the face of retribution: Psychopathic individuals persist in financial misbehavior among the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, 67, 109–113. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.01.030>

- Jones, D. N. (2020). Machiavellianism. U Encyclopedia of personality and individual differences (str. 2710-2718). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-24612-3_1245
- Jones, D. N., i De Roos, M. S. (2017). Machiavellian flexibility in negative mate retention. *Personal Relationships*, 24(2), 265–279. <https://doi.org/10.1111/per.12181>
- Jones, D. N., i Figueredo, A. J. (2013). The core of darkness: Uncovering the heart of the Dark Triad. *European Journal of Personality*, 27(6), 521-531. <https://doi.org/10.1002/per.1893>
- Jones, D. N., i Mueller, S. M. (2022). Is Machiavellianism dead or dormant? The perils of researching a secretive construct. *Journal of Business Ethics*, 176(3), 535–549. <https://doi.org/10.1007/s10551-020-04708-w>
- Jones, D. N., i Neria, A. L. (2015). The Dark Triad and dispositional aggression. *Personality and Individual Differences*, 86, 360-364. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.06.021>
- Jones, D. N., i Paulhus, D. L. (2011). Differentiating the Dark Triad within the interpersonal circumplex. U L. M. Horowitz i S. N. Strack (Ur.), *Handbook of Interpersonal Theory and Research* (str. 249–267). New York: Guilford. <https://doi.org/10.1002/9781118001868.ch15>
- Jones, D. N., i Paulhus, D. L. (2011). The role of impulsivity in the Dark Triad of personality. *Personality and Individual Differences*, 51(5), 679–682.
- Jones, D. N., Weiser, D. A. (2014). Differential infidelity patterns among the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, 57, 20–24. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2013.09.007>
- Kanazawa, S., i Still, M. C. (1999). Why monogamy?. *Social Forces*, 78(1), 25–50. <https://doi.org/10.1093/sf/78.1.25>

- Kardum, I., Hudek-Knezevic, J., i Mehic, N. (2019). Dark Triad Traits and Mate Retention Behaviors in Romantic Couples: The Actor–Partner Interdependence Model. *Evolutionary Psychology*, 17(4), 1474704919887703. <https://doi.org/10.1177/1474704919887703>
- Kardum, I., Hudek-Knezevic, J., Mehić, N., i Banov Trošelj, K. (2023). The dark triad traits and relationship satisfaction: Dyadic response surface analysis. *Journal of Personality*.
- Kardum, I., Hudek-Knezevic, J., Schmitt, D. P., i Grundler, P. (2015). Personality and mate poaching experiences. *Personality and Individual Differences*, 75, 7–12. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.10.048>
- Kaufman, S. B., et al. (2013). The role of creativity and humor in mate selection. U G. Geher i G. Miller (Ur.), *Mating intelligence: Sex, Relationships, and the Mind's Reproductive System* (str. 227-262). Psychology Press.
- Kenny, D. A., i Ledermann, T. (2010). Detecting, measuring, and testing dyadic patterns in the actor–partner interdependence model. *Journal of Family Psychology*, 24(3), 359. <https://doi.org/10.1037/a0019651>
- Kashy, D. A., i Kenny, D. A. (2000). The analysis of data from dyads and groups. U H. T. Reis & C. M. Judd (Ur.), *Handbook of Research Methods in Social and Personality Psychology* (str. 451–477). Cambridge University Press.
- Kenny, D. A., Kashy, D. A., i Cook, W. L. (2020). Dyadic data analysis. *Guilford Publications*.
- Kernsmith, P. D., i Kernsmith, R. M. (2009). Gender differences in responses to sexual coercion. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 19, 902–914. <https://doi.org/10.1080/10911350903008098>.
- Kiire, S. (2017). Psychopathy rather than Machiavellianism or narcissism facilitates intimate partner violence via fast life strategy. *Personality and Individual Differences*, 104, 401–406. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.08.043>

- Liebers, N., i Schramm, H. (2022). Intimacy despite distance: The dark triad and romantic parasocial interactions. *Journal of Social and Personal Relationships*, 39(2), 435-456. <https://doi.org/10.1177/02654075211038051>
- Love, A. B., i Holder, M. D. (2014). Psychopathy and subjective well-being. *Personality and Individual Differences*, 66, 112-117. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.03.033>
- Maples, J. L., Lamkin, J., i Miller, J. D. (2014). A test of two brief measures of the dark triad: The dirty dozen and short dark triad. *Psychological Assessment*, 26(1), 326–331. doi:10.1037/a0035084
- Massar, K., Winters, C. L., Lenz, S., i Jonason, P. K. (2017). Green-eyed snakes: The associations between psychopathy, jealousy, and jealousy induction. *Personality and Individual Differences*, 115, 164-168.
- Masterson, J. F. (1988). The search for the real self: Unmasking the personality disorders of our age. *Taylor i Francis*.
- Miller, J. D., Lyman, D. R., Widiger, T. A., i Leukefeld, C. (2001). Personality disorders as extreme variants of common personality dimensions: Can the five factor model adequately represent psychopathy?. *Journal of Personality*, 69(2), 253–276. <https://doi.org/10.1111/1467-6494.00144>
- Miner, E. J., Starratt, V. G., i Shackelford, T. K. (2009). It's not all about her: Men's mate value and mate retention. *Personality and Individual Differences*, 47, 214–218. doi:10.1016/j.paid.2009.03.002
- Paulhus, D. L., i Williams, K. M. (2002). The dark triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36, 556–563. doi:10.1016/S0092-6566(02)00505-6
- Prusik, M., Konopka, K., i Kocur, D. (2021). Too many shades of gray: The dark triad and its linkage to coercive and coaxing tactics to obtain sex and the quality of romantic

- relationships. *Personality and Individual Differences*, 170, 110413.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110413>
- Ritchie, M. B., i Forth, A. E. (2016). Without concern: Predicting personal-moral transgressions from psychopathy and gender. *Personality and Individual Differences*, 94, 247–252.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.01.041>
- Schmitt, D. P., Alcalay, L., Allik, J., Alves, I. C. B., Anderson, C. A., Angelini, A. L., ... i Kökény, T. (2017). Narcissism and the strategic pursuit of short-term mating: universal links across 11 world regions of the International Sexuality Description Project-2. *Psihologijske Teme*.
<https://doi.org/10.31820/pt.26.1.5>
- Simpson, J. A. (1987). The dissolution of romantic relationships: Factors involved in relationship stability and emotional distress. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(4), 683–692. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.53.4.683>
- Skinner, N., et al. (2016). Couple therapy and the Dark Triad: Navigating the interspace between love and exploitation. *American Journal of Family Therapy*, 44(5), 231–242.
- Smith, C. V., et al. (2014). Dark personalities at work: Organizational psychology and the Dark Triad. *Organizational Psychology Review*, 4(1), 41–58.
- Smith, C. V., Hadden, B. W., Webster, G. D., Jonason, P. K., Gesselman, A. N., i Crysel, L. C. (2014). Mutually attracted or repulsed? Actor–partner interdependence models of Dark Triad traits and relationship outcomes. *Personality and Individual Differences*, 67, 35–41.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.01.044>
- Tortoriello, G. K., Hart, W., Richardson, K., i Tullett, A. M. (2017). Do narcissists try to make romantic partners jealous on purpose? An examination of motives for deliberate jealousy-induction among subtypes of narcissism. *Personality and Individual Differences*, 114, 10–15. doi:10.1016/j.paid.2017.03.052
- Vaughan, R., Madigan, D. J., Carter, G. L., i Nicholls, A. R. (2019). The Dark Triad in male and female athletes and non-athletes: Group differences and psychometric properties of the

Short Dark Triad (SD3). *Psychology of Sport and Exercise*, 43, 64-72.
<https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2019.01.002>

Vazire, S., Naumann, L. P., Rentfrow, P. J., i Gosling, S. D. (2008). Portrait of a narcissist: Manifestations of narcissism in physical appearance. *Journal of Research in Personality*, 42(6), 1439-1447.

Wai, M., i Tiliopoulos, N. (2012). The affective and cognitive empathic nature of the dark triad of personality. *Personality and individual differences*, 52(7), 794-799.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2012.01.008>

Ye, S., Lam, Z. K. W., Ma, Z., i Ng, T. K. (2016). Differential relations of narcissism and self-esteem to romantic relationships: The mediating role of perception discrepancy. *Asian Journal of Social Psychology*, 19(4), 374–384. <https://doi.org/10.1111/ajsp.12160>